

 **laiškai
lietuviams**

JULY-AUGUST 1992 LIEPA-RUGPJŪTIS

PAGARBA EUCHARISTIJAI	217	Juozas Vaišnys, SJ
ANTANAS KNIŪKŠTA ANT “SAKALO” SPARNŲ	220	Aldona Ruseckaitė
KAD NEIŠSLYSTŲ ŽEME	224	Alfredas Guščius
PER VARGUS Į GARBĘ	226	Chiara Lubich
MIRTI NEBAISU, BAISU IŠDUOTI	227	Aldona Kačerauskienė
TIKĖJIMAS YRA DIEVO DOVANA	230	Francis Martin
ŽMOGAUS TEOLOGIJA	235	Vytautas Bagdanavičius, MIC
IDEALUS ŽMOGUS — MOTINA	239	Tomas Kurapkaitis
IDEALUS KUNIGAS	240	Alė Žibūdaite
TĖVYNĖJE	242	Gediminas Vakarīs
IŠ ŽODŽIŲ ISTORIJS	245	Algirdas Sabaliauskas
ATGARSIAI	247	Red.
ĮVAIRYBĖS	248	Red.
ŠYPSULIAI	249	Red.
TRUMPAI	250	Juoz. Pr.

Viršelio piešinys — dail. Ados Sutkuvienės.
 Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos.
 Skyrių vinjetės ir apdaila Teresės Bogutienės.

Laiškai Lietuviams -- Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

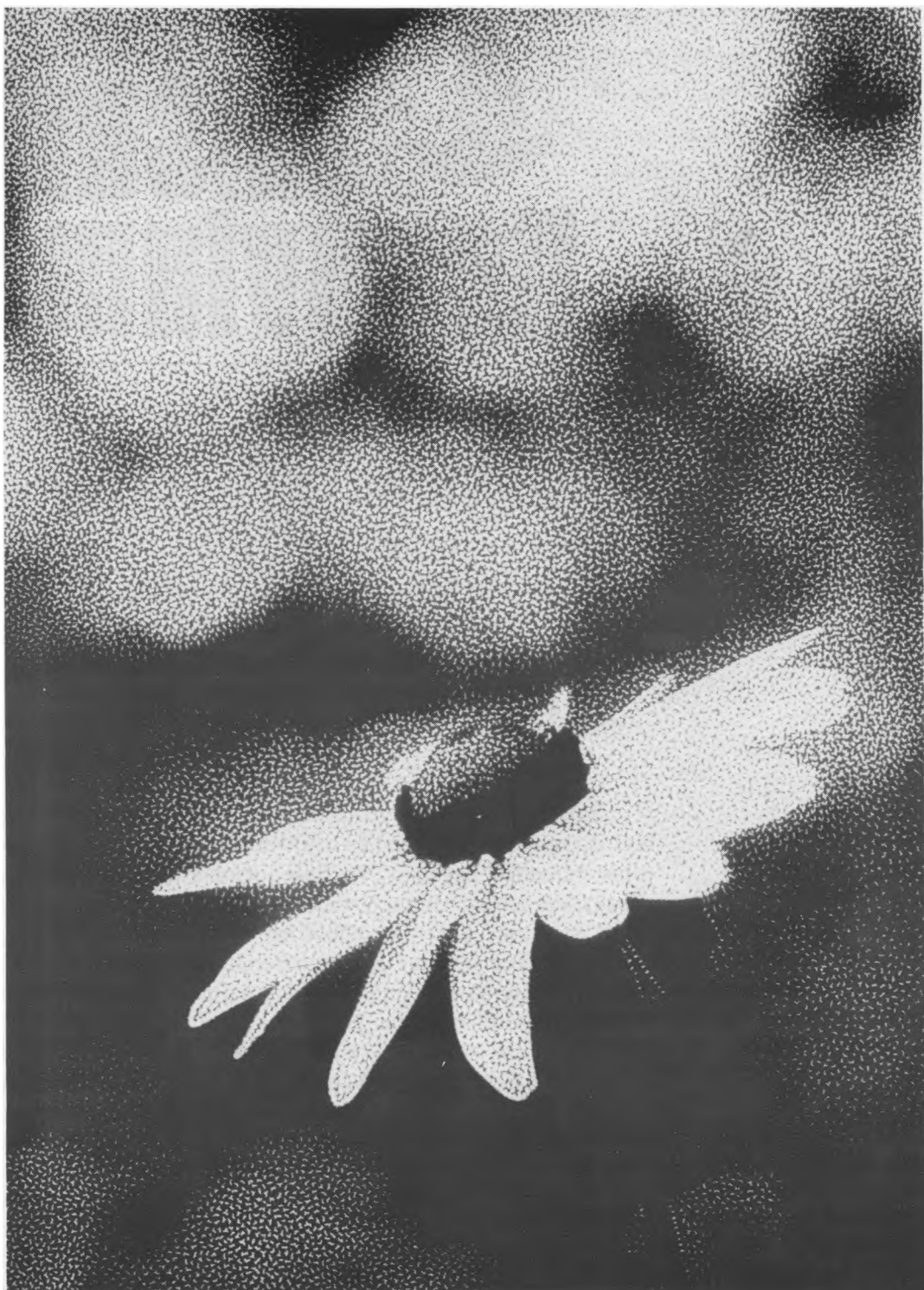
1992 / LIEPA-RUGP. / JULY-AUGUST / VOL. XLIII, NO. 7-8

PAGARBA EUCHARISTIJAI

JUOZAS VAIŠNYS, S J

Šių metų balandžio mėn. numeryje viena skaitytoja aprašė kai kurias jai nepatinkančias naujoves mūsų bažnyčiose. Dabartinio numerio „Atgarsių“ skyriuje įdėjome kelių skaitytojų pasisakymus tuo klausimu. Visiems primename, kad tai, kas rašoma „Atgarsių“ skyriuje, nebūtinai turi sutikti su redakcijos nuomone. Ten dedame ir kontroversinius klausimus, kad sušauktume kitų pasisakymų, kad būtų galima padiskutuoti ir taip labiau išryškinti keliamas problemas.

Bažnyčios istorijoje yra buvę visokių nuomonių ir visokių klaidų apie Eucharistiją. Dažnai jai buvo rodoma per mažai pagarbos, kai kurie net neigdavo realų Kristaus buvimą joje. Tad Bažnyčios vadovai, norėdami žmones labiau įtikinti, kad konsekruotoje duonoje ir konsekruotame vyne tikrai yra Kristus, stengėsi visokiais būdais skatinti žmones reikšti Eucharistijai kiek galima didesnę pagarbą. Kartais būdavo nueinama į kitą kraštutinumą. Būdavo laikoma nuodėme, jeigu žmogus rankomis paliestų ne tik ostiją, bet net tą indą, kuriame būdavo laikomos ostijos. Jeigu, kunigui dalijant Komuniją, bent dalelė nukrisdavo ant žemės, jis atsiklaupęs ją paimdavo ir vandeniu

Vasaros nuotaikos

Alg. Grigaičio nuotr.

plaudavo tą vietą, kur buvo nukritusi ostija ar net jos dalelė. Po Komunijos Mišiose kai kurie kunigai, bijodami, kad ant korporalo nepasiliktų kokia nors mažytė ostijos dalelė ar net dulkelė, gramdydavo patena korporalą ir paskui visa tai, ką prigramdydavo, pildavo į taurę ir su vandeniu ar vynu išgerdavo. Bet ko jie ten prigramdydavo? Kadangi korporalai būdavo sukrakmolyti, tai, žinoma, prigramdydavo krakmolo dalelyčių ir kitokių dulkių, nieko bendra neturinčių su Eucharistija, su Kristaus buvimu tose dulkelėse. Teologai labai teisingai sako, kad Kristaus realus buvimas yra tose medžiagose, kurias mes vadiname duona ir vynu, nors tai būtų ir mažos dalelės, bet aiškiai pastebimos ir pažįstamos. Tose duonos ar vyno dalelėse, kurios beveik nepastebimos žmogaus akimi, be abejo, Kristaus realaus buvimu nėra.

Tad po II Vatikano susirinkimo Bažnyčia, labai pabrėždama pagarbą Eucharistijai, leido Komuniją priimti ne tik į burną, bet ir į ranką, leido net paprastiems pasauliečiams, vyrams ir moterims, dalyti Komuniją.

Deja, matome, kad žmonės kartais netinkamai tai atlieka, kad nerodoma tinkama pagarba Eucharistijai. Norint tinkamai ir pagarbiai paimti Komuniją į ranką, reikia laikytis tam tikrų taisyklių. Geriausias ir tinkamiausias būdas būtų toks: jeigu Komuniją priimantis žmogus yra dešinrankis, tai dešinė ranka turi būti apačioje, ant jos kryžmai uždėti kairiąją ranką; tada kunigas uždės ostiją ant kairės rankos delno, o žmogus ją paims dešine ranka ir čia pat, prie altoriaus, ją įsidės į burną. Jei žmogus yra kairiarankis, tai daroma atvirkščiai; kairioji ranka bus apačioje, kad su ja jis galėtų paimti ant dešinės rankos delno uždėtą ostiją.

Norėdamas Komuniją priimti į ranką, žmogus turi aiškiai tai parodyti. Rankas reikia laikyti krūtinės aukštumoje, bet ne kaip nors sunertas ir nuleistas žemyn.

Bažnyčia, norėdama pabrėžti, kad altorius yra lyg aukuras, ant kurio aukojama Dievui auka, nutarė, kad būtų prasmingiau

tabernakulį su Švenč. Sakramentu laikyti kitose tinkamoje ir pagarbioje vietoje. Deja, ir čia ne vienoje bažnyčioje matome, kad toji vieta tikrai nėra tinkama. Kai kur tabernakulis nukeliamas kur nors į kampą netoli durų. Tai yra visiškai smerktina. Turi jis būti tokioje vietoje, kad žmogus, įėjęs į bažnyčią, tuoj pastebėtų, kur yra laikomas Švenč. Sakramentas.

Netinkamai priimant Komuniją ar netinkamoje vietoje laikant Švenč. Sakramentą, matome, kad daug kur pagarba Eucharistijai yra sumažėjusi, kai kurie pradeda netikėti, kad, priimdami Komuniją, jie priima tikrą Kristų. Kai kurie, ypač jaunimas, mano, kad tai yra tik pašventinta paprasta duona.

Bažnyčios yra nustatyta, kad Komunijai vertai priimti yra dvi pagrindinės sąlygos: neturėti sunkių neatleistų išpažintų nuodėmių ir bent valandą prieš Komuniją nieko nevalgyti ir negerti, išskyrus paprastą vandenį. Deja, daugelis tai pamiršta arba į tai nekreipia jokio dėmesio. Jaunimo stovyklose dažnai tenka matyti, kad jie prieš Mišias valgo ir geria, o paskui ramiai eina Komunijos. Pasitaiko ir tokių, kurie eina kasdien Komunijos, o išpažinties yra buvę tik prieš keletą metų. Turbūt tikrai nebus tokių naivių žmonių, kurie manytų, kad jie per tuos keletą metų labai šventai gyveno, nepadarydami jokios didesnės nuodėmės. Čia, žinoma, reikia kaltinti ir kunigus, kurie jaunimui apie tai nekalba, jų neinformuoja. Atrodo, kad šiais laikais apie tai kalbėti būtų „nemo dernu“.

Dažnai ir suaugusieji eina sekmadieniais Komunijos tik dėl to, kad eina ir kiti. Nors jie supranta, kad jų sąžinė draustų eiti Komunijos, bet jeigu neis, tai kiti pamanytų, kad tai didelis nusidėjėlis. Toks elgesys yra smerktinas. Juk žmogus gali neiti Komunijos dėl įvairių kitų priežasčių, kurių viena gali būti minėtas valgymas ar gėrimas, kai liko jau mažiau negu valanda iki Komunijos.

Tad iš kelių čia paminėtų pastabų galima suprasti, kad ne Bažnyčia yra kalta dėl

ANTANAS KNIŪKŠTA ANT "SAKALO" SPARNŲ

ALDONA RUSECKAITĖ

Ilgus dešimtmečius kultūrininkas ir knygų leidėjas Antanas Kniūkšta buvo užmaršties šešėlyje. Sovietinio gyvenimo piktžolynuose šiam kilniam žmogui teko tik dilgėlės. Keturiolika metų Vorkutos lageriuose, po to stumdymasis be savo kampo, be tinkamo darbo, prašymai ir pareiškimai “aukštoms instancijoms” dėl asmeninės pensijos, dėl reabilitacijos ir atsakymai, “kad išdavęs Tėvynę visa karo metų kenkėjiška veikla”. Todėl valdžia jam niekad neatleido ir jokios paramos nesuteikė. O J. Aistis yra taip pasakęs: “A. Kniūkšta yra padaręs daugiau negu kuri ministerija su visomis savo žinybomis...” (Iš laiško V. Sirijos Girai 1970 m.)

Iš tikrųjų dvidešimt gražiausių gyvenimo metų A. Kniūkšta atidavęs knygų leidybai, buvo aukštai pakilęs ant “Sakalo” sparnų ir tuo save įamžino Lietuvos kultūros istorijoje.

Iš kurgi atėjo į “Sakalą” šis užsispyręs, darbštus žmogus, taip atkakliai mokėjęs siekti tikslo, nepabūgęs rizikos? “Aš gimęs 1892 m. rugpjūčio 15 d. Kretingos raj. Salantų ap. Erlėnų km., bežemio darbininko kumečio šeimoje, buvome 8 vaikai. Tėvui susirgus, trejus metus jį pavadavau ir dirbau dvare. 1910 m. atvažiavau į Kauną laimės ieškoti” (iš A. Kniūkštos laiško R. Mikšytei 1979 m.). Buvo begalinis noras mokytis, skaityti knygas. Kaune baigė suaugusiųjų gimnazijos 4 klases, buhalterijos ir kooperacijos kursus, įstojo į S. Daukanto mokytojų seminariją,

bet antrame kurse susirgo, o vėliau likimas nubloškė kitur. Dirbo “Vienybės” savaitraščio pasiuntiniu, Šv. Kazimiero draugijos knygyne pardavėju, vėliau vedėju, “Eltos” ekspeditoriumi. Tačiau iš tikrųjų jis buvo savamokslis intelektualas, mokėjęs keletą kalbų. Jau į amžiaus pabaigą atsiminimuose pasidžiaugė, kad visą gyvenimą turėjo laimės “čiupinėti” knygą.

Ir štai lemtingasis žingsnis — “Sakalas”. 1924 m. A. Kniūkšta su kalbininku A. Vireliūnu ima svarstyti, kaip išleisti lietuvių kalbą ir geografiją liečiančius raštus. A. Vireliūnas buvo paruošęs šio pobūdžio darbų, tačiau nerado leidėjo. Todėl vyrai ryžtasi patys įkurti leidyklą. A. Vireliūnas dar prikalbina savo bičiulį teisininką L. Indreiką. Visi trys sudeda po tūkstantį litų, pasiūlo leidyklą pavadinti “Sėja”, bet A. Kniūkšta pakrikštija “Sakalu”, ir pradeda darbą. Atsiranda leidyklos firminiai blankai su gražiu piešiniu — paukštis sakalas saulės fone. Pirmoji knyga — J. Barono “Rusų—lietuvių kalbų žodynas”. Žodynui išleisti nepakanka pirmojo įnašo, teko sudėti dar po tūkstantį.

Viskas klostėsi nelengvai. Pirmiausia — “Sakalas” neturėjo jokių savo patalpų. Kadangi A. Kniūkšta tuo metu gyveno Maironio namuose, 12 m² kambarėlyje, iš ten ir pakilo “Sakalas” į didįjį skrydį, kol 1930 m. išsikėlė į savo kuklų būstą.

1925 m. mirė A. Vireliūnas, o L. Indreika 1928 m. savo dalį perdavęs S. Zareckui,

sumažėjusios pagarbos Eucharistijai, bet patys tikintieji, kurie nesilaiko nustatytos tvarkos. Dalis kaltės tenka ir dvasininkams, kurie žmonių tinkamai neinformuoja, kurie mato žmonių daromas klaidas, bet tyli.

farmacininkui, tačiau rašto žmogui. Jis dirbo su A. Kniūkšta visą "Sakalo" gyvavimo laiką. "Sakalas" susikūrė iš nieko, susikūrė tik mūsų pastangų dėka. Tos pastangos buvo, atleiskite už nekuklų pasigyrimą, iki pasiukojimo, nes mes, bendradarbiai, savo asmenišką gyvenimo nebeturėjome. Visas mūsų laikas, dienos ir naktys, darbo diena ir šventadienis buvo atiduota tik darbui ... (...) Jokios finansinės paramos, dotacijos "Sakalas" nėra iš niekur gavęs" (A. Kniūkšta). "Sakalui" augant ir veiklai plečiantis, dar buvo priimta keletas nuolatinių bendradarbių. O šiaip jau sakaliečiai turėjo daug nuoširdžių talkininkų. Ypač pasidarbavęs yra B. Brazdžionis — skaitydavęs ir recenzuodavęs jaunųjų rankraščius. Taip pat talkino D. Urbas, J. Ambrazavičius, St. Česiūnas, S. Miglinas, korektūras taisydavo studentai lituanistai. "Mes milijonieriai, bet tik dvasine prasme. (...) tebegyvename taip, kaip negyvena penktos kategorijos valdininkas — tebegyvename 'skladiuke'. Būna momentų, kada mes savo 'puošniose patalpose' nebegalime dirbti: šaltis čiupinėja nugarą. Tačiau mes galėjome ištverti ir šaltį, ir karštį. (...) dirbome po 16-20 val. per parą, kad neskyrėme direktoriaus nuo ekspeditoriaus, ekspeditoriaus nuo kurjerio pareigų. (...) Kiti leidėjai šaipydavosi, kad 'Sakalas' turi tik dviratį ir šunį" (A. Kniūkšta, 1937 m.).

Nors iš pradžių "Sakalas" buvo įsteigtas leisti kalbinę ir geografinę literatūrą, po Vireliūno mirties ėmė domėtis įvairaus turinio knygomis: leido originaliąją ir verstinę grožinę literatūrą, teatro veikalus, mokslo populiarinimo darbus, žodynus, mažųjų knygynėlių, vadovėlius mokytojams. Tačiau visada didelį dėmesį skyrė ir pirmenybę teikė originaliajai literatūrai, ypač jauniesiems, pradedantiems rašytojams. "Sakalas" išritino iš kiaušinių 32 jaunųjų autorių "sakaliukus" — pirmąsias knygas. Tarp jų buvo: S. Anglickis, J. Baltušis, K. Bradūnas, J. Dovydaitis, K. Grigaitytė, J.

Antanas Kniūkšta tremtyje Vorkutoje (1945-1958).

Nuotrauka iš giminių archyvo.

Reprodukcija Alvydo Urbano.

Jankus, L. Janušytė, E. Matuzevičius, N. Mazalaitė, H. Radauskas, B. Brazdžionis, V. Mykolaitis-Putinas ir kt. Nors S. Nėris, P. Cvirka, B. Brazdžionis, V. Mykolaitis-Putinas, J. Grušas jau buvo anksčiau išlei-

dę pirmąsias knygas, bet vėliau kitus savo kūrinius atiduodavo 'Sakalui'. Nėra ko girti, o vien pripažinti paprastą tiesą: anais laikais lietuvišką knygą išjudinote Jūs. Kai Jūs įsisiūbavote, mūsų literatūros gyvenimas pakilo ir pajvairėjo — ir jau paskui neatslūgo. Autorius su rankraščiu žinojo, kur kreiptis ir rasti suprantantį draugą. Buvote tai Jūs" (iš A. Vaičiulaičio laiško A. Kniūkštai 1972 m.).

1940 metų viduryje, prieš pat bolševikų invaziją, "Sakalas" jau turėjo išleidęs iš viso 606 įvairius leidinius pusantro milijono tiražu. Vokiečių okupacijos metais dar išleido apie 30 knygų. Be to, sakaliečiai leido keletą žurnalų: "Kalbą", vėliau "Gimtąją kalbą", "Dienovidį". O karo metais ryžosi leisti "Lietuviškąją enciklopediją", kurią vokiečiai Valstybinėje leidykloje jau ketino sustabdyti. A. Kniūkšta, suprasdamas "Enciklopedijos" svarbą, ją priglaudė ir asmeniškai pats važiavo į Vokietiją tartis dėl popieriaus. "Sakalas" iki karo pabaigos suspėjo išleisti 10-tojo tomo keletą sąsiuvinų.

Apie pirmųjų sovietinių ir karo metų A. Kniūkštos darbą ir "Sakalo" veiklą reiktų rašyti atskirai. Nes nuo 1940 metų birželio iki 1944 rudens rūbai margo svieto mainės tris kartus. 1940 m., Lietuvą okupavus, "Sakalas" nacionalizuotas ir įjungtas į LTSR Valstybinę leidyklą, kurioje A. Kniūkšta laikinai paskiriamas direktoriaus pavaduotoju. Atėjus vokiečiams, keturios skambiosios raidės nubraukiamos, ir A. Kniūkšta lieka dirbti šios leidyklos direktorium. Tačiau sakaliečiai puoselėja viltį vėl atkurti savo leidyklą, bet denacionalizacija įvyksta tik 1943 m. vasario 15 d., o realią veiklą "Sakalas" pradeda spalio mėnesį ir gyvuoja iki 1944 metų vasaros pabaigos, iki antrosios rusų okupacijos.

Žiūrint iš šių dienų į tų metų kultūros istoriją, negali atsistebėti žmonių ištverme ir optimizmu. Pergyvenę pirmąją kruviną rusų okupaciją, patyrę sunkią vokiečių leteną, matydami ir jų artėjantį galą, žmonės, negalvodami apie savo likimą, dirbo tai, ką galėjo tuo metu padaryti.

Štai 1943 m. gruodžio 8 d. A. Kniūkšta, kaip atkurtojo "Sakalo" direktorius, nuėjęs į

Tai "Sakalo" pirmieji ženklai. Iš pradžių buvo ženklas be knygų krūvelės, vėliau Sakalas "atsistojo ant krūvelės".

Alvydo Urbano nuotr.

Kauno radiofoną, pažeria planų ir sumanymų leisti jaunųjų autorių kūrybą, klasiką, meno knygas, kviečia rašytojus “siųsti kūrinius, suburti jėgas ir įveikti visus sunkumus, dirbant Lietuvos kultūrai”. (Kaip jau minėjau, suspėjo išleisti apie 30 knygų — A.R.). O 1944 m. vasario 26 d. A. Kniūkšta išsiuntinėjo redakcijoms tekstą dėl “Sakalo” literatūros premijų atnaujinimo. Vadinas, tikėta ateitimi ir palankiu likimu. Tačiau viską sutrypė rusų kareivio batai.

Sukantis margai politikos karuselei, keičiantis santvarkoms ir valdžioms, nebuvo lengva dirbti tokį viešą darbą kaip knygų leidyba. Dažnai reikėjo paklusti ir prisitaikyti. Ir vis tik santūrusis A. Kniūkšta atsilaikė ir išliko švarus prieš istoriją. Net įvairios valdžios jį gerbė ir vertino. Tik paskutinioji, “tikroji tarybinė” valdžia “apdovanojo” kelionę į tolimąją šiaurę. O A. Kniūkštai didžiausia vertybė buvo knyga, ir jis bet kokiomis sąlygomis stengėsi ją puoselėti, saugoti ir ginti. Kai keičiantis valdžioms būdavo įsakymai naikinti knygas, A. Kniūkšta, rizikuodamas net gyvybe, jas slėpdavo ir saugodavo.

Visais laikais reikėjo leidyklos direktoriui A. Kniūkštai suktis, laviruoti, sudurti galą su galu, nesubankrutuoti, išmokėti honorarus, išplatinti sandėliuose užsigulėjusias knygas, bendrauti su įvairių charakterių, talentų, kūrybinių krypčių rašytojais. Ir tai jam puikiai sekėsi. “Rašytojai, kartą atėję į ‘Sakalą’, nuo jo jau nebepabėgo. (...) Be knygų ‘Sakalas’ jokio kito turto neturėjo. Visų didžiausias turtas buvo pasitikėjimas. Juo pasitikėjo ir autoriai, ir spaustuvės, ir bankai. (...) Aš dabar ir pats stebiuosi, kur buvo ta visuotinio pasitikėjimo paslaptis po tiek daug leidyklų bankrotų ir didelių nuostolių leidžiant knygas. Dabar, beveik po 30 metų, prisiminus ‘Sakalo’ darbą, malonu pasidžiaugti, kad per visą jo veikimo laiką neturėjome jokių nesusipratimų ar bylų su autoriais ir jų padedami galėjome nors kukliai

Barbora Domarkaitė ir Antanas Kniūkšta. Metai nežinomi, tačiau tai iš “Sakalo” gyvavimo laikų. B. Domarkaitė, A. Kniūkštos puseserė, labai daug jam padėjusi, kartu gyvenusi, vargą vargusi.

*Nuotrauka iš giminių archyvo.
Reprodukcija Alvydo Urbano.*

pasitarnauti mūsų literatūrai” (A. Kniūkšta. Iš atsiminimų, 1972 m.).

Visapusiškai pasitikėdami šia leidykla ir jos dorais darbuotojais, rašytojai siūlė “Sakalui” savo kūrinius, vertimus, mokslo darbus. O sakaliečiai rėmė autorius honorarais, sunkią valandą visada jiems padėdavo materialiai, išmokėdavo avansus ir paprasčiausiai paskolindavo. Nei su rankraščiu, nei su prašymu nė vienas nebuvo nustumtas nuo

“Sakalo” durų. Tarp leidyklos ir autorių vyko kultūringas, kūrybingas, draugiškas ir šiltas bendravimas.

“Jūs man padėjote tokiu metu, kai man niekas negalėjo padėti. To aš niekad negalėsiu pamiršti, net jei ir tūkstantį metų man tektų gyventi” (iš J. Aisčio laiško A. Kniūkštai 1958 m.).

“Juk tai šauniasias ano meto literatūros mecenatas, puoselėtojas ir jaunųjų rašytojų rėmėjas. Po ‘Sakalo’ sparnu dygo, augo ir brendo rašytojai, nežiūrint, kokių pažiūrų, kokių ideologijų ir kokių braižų jie būtų” (iš B. Brazdžionio laiško M. Macijauskienei 1981 m.).

“Aš niekad nepamiršiu Jūsų, abu su vyru dažnai minėjome, kad Jūs esat kultūringiausias leidėjas, abu jus visad labai gerbėm” (iš V. Sruogienės laiško A. Kniūkštai 1977 m.).

Kaip ir daugelio tos kartos žmonių, taip ir A. Kniūkštos, sovietinė valdžia sugriovė gyvenimą, bet nepalaužė dvasios. Moralinis tvirtumas, pareigos supratimas, tikėjimas padėjo nugyventi ilgus ir didžiai prasmingus metus. Tokiam žmogui, kaip A. Kniūkšta, lyg oras buvo reikalingas kultūrinis darbas, ir jis visą gyvenimą darė tą, ką leido jėgos ir galimybės. Grįžęs iš tremties, nesudėjo rankų. Rinko medžiagą Maironio literatūros muziejui, parašė plačius atsiminimus apie “Sakalą”, apie kai kuriuos rašytojus, domėjosi kalbos kultūra ir rašė tuo klausimu straipsnelius į spaudą, jaudinosi dėl apleistų rašytojų tėviškių ir paminklų. Knygų leidėjai, bibliografai, mokslininkai, literatai nuolat konsultuodavosi su A. Kniūkšta įvairiais literatūros ir kultūros klausimais. Jis buvo gilus informacijos šaltinis, nuolat užimtas, visada reikalingas, tik oficialiai nepripažintas. Taip ir liko nereabilituotas “lagerininkas”. Bet juk ne tai svarbiausia. “Viskas praeina, ilgam — amžiams ar kuriam laikui — lieka žmonių proto, rankų ir širdies pasiekimai — darbai” (A. Kniūkšta).

KAD NEIŠSLYSTŲ ŽEMĖ...

ALFREDAS GUŠČIUS

Šiandien, kai valstybės įnirtingai pešasi dėl aukso luitų, dėl naftos barelių, dėl žemės lopinių, dėl įvairiausių įtakos sferų, tyliai pasidžiaugi, jog dar lieka vertybių, kurių žmonės niekada negalės pasiglemžti savo egoistiniams tikslams. Tai — saulė ir žvaigždės virš mūsų galvų, tai — visata, begalybė, tai — Dievas.

Sėkmingai vystytis ir išlikti žmonija tegalės protingai taikydamosi prie gamtos dėsnių, o ne juos ciniškai laužydama. Jei nebus įsiklausyta į žemės gelmių ir dangaus šauksmą, ekologinė žūtis neišvengiama. Tačiau ekologinė disharmonija tėra rezultatas, o priežastis — žmonijos dvasinio ir moralinio vystymosi pusiausvyros praradimas. Biosocialinių reiškinių disbalansas atsirado todėl, kad pastaraisiais istoriniais laikais, ir ypač XX amžiuje, žmones apkvailino techniniai pasiekimai, ir jie didžiąją savo sumanumo, energijos dalį atidavė materialinės gerovės, bet ne dvasinio pasaulio tobulinimui. Paprasčiau kalbant — kūno, o ne dvasios reikmėms.

Toksai netolygumas — grėsmingos ateities garantas. Nesinori prakeiksmo vilyčias laidyti vien naujiesiems laikams, kadangi nemaža vystymosi netolygumų būta jau senovėje. Žinoma, kad dėl moralinio išgavimo suirdavo net didžiulės imperijos. Dorovinį nuopolį elementarios technikos fone gamta iškentė nesunkiai. Visai kitokia

A. Kniūkšta mirė 1983 m. gegužės 18 d.

Šis straipsnis parašytas, remiantis dideliu ir vertingu A. Kniūkštos archyvu, esančiu Maironio lietuvių literatūros muziejuje.

Antano Kniūkštos šimtmečio minėjimas Lietuvoje bus š.m. rugpjūčio 15 d.

jos lemtis siaubingos pramonizacijos ir atomizacijos aki-vaizdoje. Žūstanti žmonija bus pajėgi pražudyti ir visą gyvąją gamtą. “Homo sapiens” nenorės ... nusibaigti vienas — su savimi į bedugnę jis tempsis ir kitus žemės gyvius.

Nelinksmos mintys?

Taip. Ar jos smarkiai persūdytos? Nemanyčiau. Vilties teikia nebent tai, jog nutrūktgalviškos technizacijos sraute dar ne visi teapsvaigo, kad ir mūsų mažoje Lietuvėlėje dar ne visai žmogiškąją laimę sutapatina su turtais, pinigais, su kūniškais malonumais, kad dar esama prisimenančių seną liaudišką išmintį: “į karstą visko nesusikrausi ir su savimi nenusineši”. Apie šituos dalykus šiandien rašyti į Lietuvos laikraščius, žurnalus ne itin populiariu. Gal dėl to daugėja leidinių, skiriamų pramogoms, pikantiškumams, sensacijoms.

Bet dar ne viskas paleidžiama pigiai savivalei. Džiugina retkartėm surengiamos konferencijos, nagrinėjančios žmogaus pašaukimą, gyvenimo prasmę, religijos ir Dievo reikšmę tautos vystymesi. Viltिंगai nu-teikia stiprėjantis ekumeninis judėjimas. Iš tiesų, tautos politinės ir dvasinės vienybės pasiektume žymiai greičiau, jeigu ir į save, ir į kaimynų būtį bei buitį pažvelgtume ne vien tik pro... investicinių čekių ar atgautų žemės hektarų, bet ir pro specie aeternitatis prizmę.

Į pirmą planą statydamas turtą, naudą, išskaičiavimą ir ignoruodamas amžinuosius dvasios bei tikėjimo dalykus, žmogus palaipsniui tampa potencialiu kandidatu į kosmopolitą, į pragmatinį ateistą, į bedvasį “homo faber”. Kraštutinumai visada susieina, tad, sakykite, kuo šitoksai prakutęs, išsi-pustęs ir išmandrėjęs mano tautietis besiskirs nuo išgarsėjusio “homo sovieticus”, kuriam Tėvynė, kaip įsitikinome, yra ten, kur “ilgesnis” rublis, kur sotesnis duonos kšnis? Argi

**Sėkmingai
vystytis
ir išlikti žmonija tegalės
protingai taikydamosi
prie gamtos dėsnių,
o ne juos
ciniškai laužydama.**

ne kosmopolitinis trumpa-regiškumas ir saldėsnis gyvenimo troškulys pakėlė sparnus kai kuriems lietuvaiciams ir lietuvaitėms, panorusiems išskristi į Vakarų, tarsi, čia, Lietuvoje, nebereiktų jų rankų?!

Lengva peteliške pavirsta tasai, kursai nebemyli gimtojo slenksčio, pamiršta tėvų ir protėvių papročius,

tradicijas, tikėjimą ... Suprantu — einame į rinką, ruošiamės konkurencijai, varžytinėms. Naujajame vystymosi kelyje reikia daug biznierių, komersantų. Taip, reikia. Tik liūdna, kai kartu su jais daugėja ir dvasinės-intelektualinės veiklos ignorantų. Ką toksai dauginimasis atneš, nesunku numatyti... Įsiminė konferencijoje “Ekumenizmas: iš-takos ir dabartis”, pernai vykusioje Vilniaus universitete, girdėti jauno kunigo A. Valkausko žodžiai apie tai, kad daugėja tautiečių, nenorinčių savo kasdienybėje kelio grįsti krikščioniškomis vertybėmis, kad skurdi pasauliečių religinė patirtis, kad dažnėja merkantiliniai sandėriai su kunigu, su Dievu. Ir tai vyksta šiandien, kai niekas nieko nebepersekioja dėl bažnyčios lankymo, dėl tikėjimo išpažinimo, dėl vaikų krikštijimo, dėl jungtinių bažnyčiose, kai laisvę atgavo religinė spauda, tikybos mokymas.

Kam suversti dabar šią kaltę už mūsų sielų... eizėjimą? Praeičiai? Bet ar vien tik jai?

Vilniuje vykusiame pirmajame Kultūros kongrese gražus mūsų tautietis ir uolus krikščionis A. Žygas taip apibūdino lietuvi: “Lietuvio istorinio charakterio bruožas — gerumas. Lietuvis išliks lietuviu tol, kol jis bus geras...” Į šią gerumo sąvoką prelegentas, matyt, įtraukė ir psichologinius, ir dorovinius, ir religinius komponentus.

Tad visom išgalėm saugokim šį savo charakterio ir sielos brangakmenį — gerumą. Priešingu atveju žemė išslys iš po kojų...

PER VARGUS Į GARBĘ

CHIARA LUBICH

Paulius ir Barnabas skelbė: “Per daugelį vargų mes turime eiti į Dievo karalystę” (Apd 14, 22).

Kai Paulius ir Barnabas tai paskelbė, tada paliko tas bendruomenes, kurias jie buvo įkūrę jų pirmosios misijinės kelionės metu. Tuos žodžius skelbti juos paskatino persekiojimas. Grupės, kurios priešinosi Evangelijai, prieš juos sukilo ir juos persekiojo. Du apaštalai, turėdami tai širdy, paliko savo mokiniams pagrindinį krikščioniško gyvenimo principą, kuris moko, jog būsime Dievo bandomi, kad galėtumėm įeiti į jo karalystę.

Vargai, kuriuos apaštalai minėjo, reiškia persekiojimus ir visokias nelaimes, kurias Viešpats siunčia Evangelijos skelbėjams. Jei mes gyvename Dievo malonėje, jau dabar čia žemėje priklausome jo karalystei, žinoma, dar negalutiniu būdu. Net jei mums ir atrodytų, jog jau esame išgelbėti, visuomet dar lieka galimybė prarasti išganymą, jei neišvengtumėm ištikimybės Dievui.

Tad turime suprasti, jog Dievas, mylėdamas mus, leis nelaimėms mus ištikti, kad galėtumėm tapti jo ištikimais draugais ir turėtumėm dalį jo karalystėje.

Todėl kai mus ištinka įvairios sunkenybės, nesvarbu kokios jos bebūtų, neturime galvoti, jog jos tik bausmės. Vietoj to jose turime matyti Dievo meilę, meilę, kuri mus lydi ir nori, kad mes jį mylėtumėm. Kiekviename bandyme veikia Dievo malonė ir vykdo jo meilės planą, kurį jis turi kiekvienam iš mūsų.

Kaip mes galėtumėm gyventi pagal čia mąstomus žodžius? Pirmiausia turime pa-

sitikrinti, kaip laikomės to bandymo, kuris mus jau ištiko, ir ar esame gerai pasiruošę pasitikti busimuosius bandymus. Kai kokia problema mus jau vargina, tada savaimė pradėdame svarstyti, kokios natūralinės priežastys ar susidariusios aplinkybės galėjo ją sukelti. Bet čia mąstomi žodžiai skatina mus pažiūrėti į gilesnę jų prasmę ir pamatyti, koks šaltinis tą prasmę mums atskleidžia. Tasai gi šaltinis yra Dievo meilė, kuri turi tą nuostabų tikslą vesti mus į glaudesnę vienybę su Dievu, į džiaugsmo pilnybę ant žemės ir po to į gyvenimą su juo amžinybėje.

***“Per
daugelį vargų
mes turime
eiti į Dievo
karalystę”
(Apd 14, 22).***

Tad gyvenkime pagal čia mąstomus žodžius, stengdamiesi priimti su meile kiekvieną sunkenybę, kokia ji bebūtų (ligą, gundymą, moralinę dilemą...). Ir net nebandykime tas sunkenybes priimti tik su pasyvia rezignacija. Jas turime priimti kaip dangiško Tėvo meilę, su tvirtu tikėjimu ir visišku atsidavimu jam. Taip darė Jėzus savo žemiškame gyvenime, o ypač kančios

metu. Tada mes galėsime džiaugtis jo prisikėlimu, turėsime tą šviesą ir ramybę, kurią tik Jėzus gali duoti.

Kai skaitome statistikas, kurios rodo, jog daugiau kaip 13 milijonų tikinčiųjų visame pasaulyje stengiasi su nuoširdžiu uolumu gyventi pagal Evangeliją, tai mus visus drąsina ir skatina nepasiduoti, ypač kai būna sunku. O kiekvieną mėnesį vis kita Šv. Rašto ištrauka padeda mums visiems tobulėti, visuomet vienybėje vykdamas Dievo valią, tuo būdu mažinant blogį, kurio dabar tiek daug visame pasaulyje.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

MIRTI NEBAISU, BAISU IŠDUOTI

(Konkurso suaugusiųjų grupėje II vietą laimėjęs straipsnis)

ALDONA KAČERAUSKIENĖ

Prieš mane — mažytė, smulkaus kūno sudėjimo moteris, rodos, tikras trapumo įsikūnijimas. Tai medicinos sesuo Marija Žiliūtė — gyvoji rezistencijos laikų legenda. Aštuoniasdešimt ketveri gyvenimo metai mažiausiai palietė veidą. Išliko senatvės ir sunkių išbandymų nesudarkyti dailūs bruožai, gerumą ir meilę skleidžianti šypsena, daug skausmo ir nelaimių mačiusios reto vaiskumo mėlynos akys. Patys kukliausi kambarėlio daiktai — metalinė lova, spinta, nedidukas stalelis — regis, taip pat pilni šeiminkės dvasios. Paprašyta papasakoti apie savo gyvenimą, ji iškart įspėja: „Aš gi nieko ypatingo neatlikau. Dariau tai, ką daugumas žmonių tuomet darė“. Tačiau toliau įkalbinėt nereikia. Sakiniai rišlūs, logiški ir vaizdingi. Taip kalba apsiskaitę, intelektualūs žmonės. Beje, ir dabar, sulaukusi brandaus amžiaus, ji nenustoja domėtis Lietuvos likimu, nuo pirmo iki paskutinio puslapio perskaito „Atgimimą“, laikraščius, intensyviai klauso radijo.

Marija Žiliūtė gimė 1906 metais Jurbarko. Šeimoje dar buvo brolis Vitas, būsimasis kompozitorius. Tėvas, vienas šviesiausių miestelio žmonių, turėjo knygyną. Nuo pat vaikystės ją supo nuostabus Dievo pasaulis: nuoširdūs artimųjų santykiai, daugybė knygų, reto grožio gamta. Ką reiškė Jurbarko vaikams Nemunas, tik jie vieni gali pasakyti, todėl nesistebėjau, kai mums kalbantis Marija apgailestavo: „Kaip gaila, kad jūs augote ne mūsų apylinkėse“.

Gyvenimo pradžia nežadėjo jokių kataklizmų. Sėkmingai baigusi mokyklą, norėdama kuo daugiau padėti žmonėms, Marija į užsienį išvyko studijuoti mediciną. Grįžusi

nesunkiai gavo darbą. Pasirinko Klaipėdos Raudonojo Kryžiaus ligoninę.

Vokiečių okupacijos metais pasiligojus tėvams, o broliui įsikūrus Kaune, Marija grįžo į gimtuosius namus, įsidarbino Jurbarko tuberkuliozinėje ligoninėje ir iš karto įsijungė į rezistencinį judėjimą, kurį organizavo gimnazijos mokytojas Petras Paulaitis. Viskas buvo parengta pirmajam pagrindžio laikraščiui, kuris turėjo padėti žmonėms suorientuoti neįprastoje situacijoje: telktis į pasipriešinimo kovą, netikėti okupantų pažadais, vengti tarnybos vokiečių kariuomenėje ir t.t. Tačiau nespėta. Petras Paulaitis buvo suimtas. Laimei, padedant drąsiems žmonėms, Kaltinėnuose jam pavyko pabėgti ir laimingai išsislapstyti iki karo pabaigos.

Antrieji okupantai pasirodė besą įtaresni, labiau ištreniruoti sekti žmones bei šnipinėti, ir legalus gyvenimas buvo neįmanomas. Petras Paulaitis pasitraukė į mišką, o kartu su juo ir kone visi vyresniųjų klasių gimnazistai. Mariją per ryšininkus dažnai pasiekdavo prašymai: „Vaistų, tvarsčių“. Tuomet ji, atidirbusi pirmą pamainą ligoninėje, popiečio valandomis triūsėdavo vaistinėje. Anais laikais vaistinėse trūko medikamentų. Tačiau partizanams padėjo visi, kas tik kuo galėjo. Kartą atėjo žinia: skubiai reikalingas prontosolis, bene vienintelis Lietuvoje antibakterinis vaistas. Bet kur jo gauti? Tuomet Marija, apsvarsčiusi visus galimus būdus, vieną sekmadienį ryžosi keliauti į Šakių apskrityje esantį Kaimelio bažnytkaimį, kur žinojo esant geraširdį kunigą Juodviršį, kuris jaunystėje baigė farmacijos mokslus. Nustebo kleboni-

joje radusi tikrą ambulatoriją: eilės ligonių, o klebonas juos priiminėja kaip gydytojas. Marija palaukė, kol išeis paskutinis pacientas ir išpasakojo savo rūpestį. Kunigas atidžiai iš klausė ir pažadėjo pagelbėti. Tuomet žmonės buvo vieningi, kas kaip galėjo, taip priešinosi okupantams. Atrodė, kad visiems susitelkus bus galima išvengti daugybės pavojų, tykančių lietuvių tautos. Po savaitės sunkiai gautas prontosolis per ryšininkus pateko sunkiai sergantiems partizanams.

Netrukus iš miško atėjo dar viena žinia: skubiai reikalingos moterys sužeistiesiems slaugyti. O tai reikė pasitraukti iš legalaus gyvenimo ir visiškai atsiduoti pasipriešinimo kovai, kas valandėlę balansuojant tarp gyvybės ir mirties, gresiant pavojui būti suimtai. Ir pats svarbiausias klausimas: ar pajėgsiu suėmimo atveju išlaikyti kankinimus, ar pavyks neišduoti bendražygių? Keletą dienų Marija kankinosi, spręsdama sunkiai išnarpliojamą galvosūkį. Pasiryžti padėjo giliai sukrėtęs vaizdas. Eidama iš ligoninės, ant grindinio pamatė nutėkštus trijų vyrų kūnus. Vėjas taršė jų plaukus, iš dangaus krito sniegas tarsi norėdamos balta marška pridengti niekšiškus žmonių darbus, o aplink sustoję skrebai spardė, spjaudėsi ir keikėsi.

Suteikti pirmąją medicininę pagalbą, perrišti žaizdas, parinkti tinkamiausius vaistus iš turimų atsargų, dieną ir naktį atsiliepti į aimanas šiltų akių žvilgsniu, vilties žodžiu, rankos paspaudimu ar paglostymu, sukalbėti maldą prie mirštančiojo, jam užspausti akis, padėti palaidoti — tokie tapo Marijos šiokiadieniai. Sėdėdama šalia, jaučiu iš visos jos esybės sklindantį taurumą, matau švelnias rankas ir suvoki, kokia laimė broliams buvo ją turėti šalia savęs negandos valandą.

Daug įsirežė į jos atmintį vaizdų, įvykių ir veidų.

...Mūšis vyko Verbų sekmadienį. Į bunkerį atnešė peršautais plaučiais jauną vyrą. Ji

prilaužė eglišakių, sausų paparčių — tik tokį išgalėjo pakloti patalą ligoniui. Žinojo: reikalinga skubi operacija, bet tam nebuvo jokių sąlygų — miškas apsuptas iš visų pusių. Kaip įmanydama bandė stabdyti gausų kraujavimą. “Sesutėle, pasakyk, ar aš pagysiu? Turiu dvejų metų sūnelį. Kas jį užaugins?”

— iki ašarų gaudino ligonio klausimai. Teko ieškoti diplomatiško atsakymo į juos. Trečią dieną mirė. Palaidotas ten pat, miške.

... Pasigirdo žinių, jog supamas bunkeris, o ten buvo stipriai karščiuojantis jaunas partizanas. “Jaučiu pareigą nuo jo neatsitraukti. Išėjome paskutiniai. Pasipylė kulku lietus. Zvimbė pro ausis ir krito tiesiog po kojomis į sniegą. Staiga pamačiau, jog mano globojamasis išbalso, bandžiau sugriebti. Susmuko mano glėbyje. O aš išlikau. Per mažai dar buvo iškentėta” — pasakoja Marija.

... Tą dieną, kai puolė štabą, ji atsitiktinai buvo išėjusi pas ūkininkus. Greitai pasklido žinia: visi nušauti. Ji meldėsi už žuvusiųjų vėles, o labiausiai ir ilgiausiai už Adoliuko. Po daugelio metų pamatė Adoliuką sveiką ir gyvą. Pasirodo, jis irgi iki pat to susitikimo meldėsi už jos vėlę.

... Būdama pas ūkininkus, ji gavo žinią, reikia slaugyti ligonį po mikroinsulto. Pagal pateiktą anamnezę susirinko reikiamus vaistus ir išskubėjo į mišką. Gydė, slaugė, kiek leido jėgos, žinios ir sugebėjimai (davė injekcijas, masažavo rankas ir kojas). Ligonis taisėsi. Vieną kartą išlipęs iš labai įslaptinio bunkerio pasivaikščioti, apsidžiaugė: “Jau pėdsakų nepalieku. Buvo nuspręsta, jog sekančią dieną ji grįš į kaimą, o jie persikels į kitą vietą. Tačiau įvykiai klostėsi kitaip. Trys bunkeryje esantys žmonės (žinoma, ne be išdaviko pagalbos) buvo apnuodyti dujomis ir paimti gyvi.

Marija sąmonę pradėjo atgauti saugumo vienuetėje. Pykino, skaudėjo galvą ir visą kūną. Pirmą kartą tardymui ją išvedė į labai gražią patalpą. Prabilo malonus vyriškis, kuris kalbėjo ryškia kapsų tarme.

Matydamas dar galutinai neatsipeikėjusią merginą, jis atsiprašė (nežinojo, kad bunkeryje yra moterų, būtų galėję mažesnę nuodų dozę naudoti), paskui pradėjo suokti, gausiai cituodamas Šventąjį Raštą. Esą, juk ji niekam nenusikaltusi; atvirkščiai, galinti daug gero Lietuvai padaryti. Užtenka tik būti nuoširdžiai, atsakinėti į jiems rūpimus klausimus ir pasirašyti ateityje bendradarbiauti. Supratusi, kur sukama, Marija kaip kirviu nukirto: “Dariau viską taip, kaip sąžinė liepė. Toliau taip pat elgsiuosi”. Ir neiškentusi nusistebėjo: “Bet kas gi tamstą į šį purvą įklampino?”

Sekantys tardymai vyko kitoje patalpoje. Tardytojas — Lietuvos rusas. Mušti nemušė; gal todėl, kad jau buvo miręs Stalinas. Šešias savaites dieną naktį (iškviedavo rytą ir kamuodavo iki pietų, paskui — prieš saulėlydį iki paryčių) vyko psichologinė ataka. Svarbiausia, reikalavo pasakyti, kas ateidavo į bunkerį pas Joną Žemaitį (tokia buvo partizanų vado, kurį ji slaugė, pavardė). Gąsdinimus (“sušaudysim, bet pirma gyvai nudirsim odą, nulupinėsime nagus”) keitė tikra demagogija (“tavo generolas jau viską prisipažino, vaikšto laisvas, tik tu, kvailutė, spyriojiesi”) o šiuos — vėl gąsdinimai (“kai sušaudysim, niekam nepranešim, niekas net tavo kapo nežinos”). Į vienutę atsiųsdavo gydytoją patikrinti, ar ji dar neišprotėjo.

Kartą Mariją įstūmė į sunkvežimį. Ant suolo sėdėjo sargybiniai, mėtėsi du kastuvai. Sudaryta iliuzija, kad veža į mirtį. Tačiau atvežė į Lukiškių kalėjimą, vėl įgrūdo į vienutę. Dešimt dienų netardė, leido atgauti jėgas, o paskui vėl...

“Visą laiką meldžiausi, vienintelis prašymas buvo: ‘Dieve, padėk, kad per mane nenukentėtų nė vienas žmogus’. Malda buvo išklaudyta. Nė vieno jų gąsdinimo nepabūgau. Kančių buvau prisiziūrėjusi beslaugydama. Mąsčiau: jeigu tiek galėjo išverti mano broliai, nejaugi neištversiu aš? Apie

mirtį galvojau kaip apie išsivadavimą. O kad mano kapo niekas nežinos — maža bėda. Ką galėjau, tą padariau”, — pasakoja Marija.

Pagaliau prasidėjo teismas. Jis tęsėsi septynias dienas. Tada ji pamatė Joną Žemaitį. Išskankintą, bet nepalūžusį dvasia. Iš klausė jo mirties nuosprendį (o jai atseikėjo dvidešimt penkerius metus), matė, kaip ant rankų uždėjo grandines. Virptelėjo širdis: “Ant tų pačių rankų, kurios buvo tiek daug kartų masažuotos, prikeltos gyvenimui”. Pasiūlyto malonės prašymo jis atsisakė. Tik pasinaudojo paskutinio žodžio teise. “Dabar atrodo, kad mes pralaimėjome. Bet ateis laikas, Lietuva taps laisva, žmonės kitaip vertins mūsų žygius, supras, kad mūsų kova buvo teisi”, — kalbėjo jis.

Po nuosprendžio juos suvarė į atskirus, bet greta esančius boksus. Marija girdėjo, kaip dar kartą jam pasiūlė malonės prašymą. Dar kartą atsisakė, tik paklausė, kada įvyks bausmė, pageidavo prieš mirtį pamatyti sūnų (žmona buvo mirus). Kaip vėliau paaiškėjo, parodė tik sūnaus nuotrauką pionieriaus uniforma ir pasakė, kad vaikas tėvo išsižadėjo (žinoma, tai buvo netiesa). Bokse mėgdavęs kalbinti sargybinius. Marija perprato: norėjęs, kad apie jo odisėjas daugiau sužinotų likę gyvieji. Iš tų pokalbių ji įsiminė: tardymui lėktuvu buvo nuvežtas į Maskvą, nieko neišdavė, netgi nepasirašė nė vieno protokolo. Paskui vėl grąžintas į Lietuvą, nežmoniškai kankintas, bet neįveiktas.

Po teismo Marijos keliasėjo per daugelį lagerių. Mordovija, Permė, Vakarų Sibiras (Javas), Taišetos. Tačiau naudos iš jos tebuvo maža — iš karto suteikė antros grupės invalidumą. Po septynerių metų leido grįžti į Lietuvą. Tačiau ir čia atsivijo tarybinis teisingumas. Be priregistravimo ir įsidarbinimo vargų, kuriuos patyrė kiekvienas, grįžęs į

nukelta į psl. 246

TIKĖJIMAS YRA DIEVO DOVANA

FRANCIS
MARTIN

Mikas, kaip ir kiekvieną rytą, savo mažu mėlynu automobiliu važiavo patogiu greitkelio į darbą. Važiavimas buvo gana malonus - mažas judėjimas, nedaug jį lenkiančių mašinų, gražios apylinkės.

Kasdieninė rutina varginanti, bet duodanti laiko maldai ir mintims - dėkoti Dievui už tokį gražų gyvenimą. Mikas turėjo visko, ko žmogus galėtų norėti: puikią žmoną, du gerus vaikus, daug krikščionių brolių ir seserų, gerą darbą ir naują namą. Jis buvo geros sveikatos, mylintis Dievą ir ištikimas savo pareigoms. Jis buvo ypatingai Dievo apdovanotas savo tikėjimo pasidalinimu su draugais. Savaitinės Šv. Rašto studijos, organizuotos Miko darbovietėje, turėjo būti tą pačią dieną, pietų metu.

Bet Dievas tą rytą aplankė Miką su nelauktu vizitu. Posūkyje jo mašina susverdėjo, beveik trenkdama į sunkvežimį, kurio šoferis suspėjo laimingai pasitraukti. Mašinai apsivertus, Mikas žuvo vietoje. Jo šeima ir draugai pasiliko jo sudužusių svajonių liudininkai.

Niekas nesužinojo tikros nelaimės priežasties. Žinojo tiek, kad paskutinėmis dienomis nuo sunkios darbo naštos Mikas buvo labai pavargęs. Gal jis užsnūdo prie vairo? Gal ištiko staigus širdies smūgis? Kokia bebūtų priežastis, jo laidotuvėse buvo džiugi nuotaika, nes kiekvienas žinojo, kad Mikas nuėjo pas Viešpatį pasiruošęs.

Ar pagalvojai, kaip bus, kai tu mirsi? Rimtais momentais mes apie tai pamąstome. Gal norėtume staigios mirties, kad išvengtume lėtos ir kankinančios ligos? Ar yra kas nors tikrai pasiruošęs mirti arba netekti mylimo asmens?

Mirtis yra realybė, prieš kurią vienu ar kitu metu kiekvienas atsistoja. Tačiau mes praleidžiame gyvenimą, jos bijodami. Savo kunigiškame darbe aš esu paruošęs daug mirštančių žmonių ir jų šeimų sutikti mirtį. Esu matęs šimtus nervingų ir susijaudinusių draugų ir jų giminių, kurie prie mirštančio ligonio lovos gali tik pasakyti: „Pralinksmėk, jau tu geriau atrodai! Pakelk galvą! Sudiev! Ateisiu po pietų“. Jie žino, kad jų lankomasis miršta. Ir ligonis žino. Tačiau jie negali to priimti. Mirtis yra baisi problema, *jei mes nepažįstame Viešpaties ir jo prisikėlimo galybės.*

Net ir krikščionims mirtis nežinoma, apdengta paslaptimis. Mirusieji negali sugrįžti ir apie ją papasakoti. Mes niekuomet

nežinosime to jausmo, ką jie išgyveno. Taip instinktyviai ir laikomės žemės, kurią mes pažįstame.

Kai mes gyvename tikėjimu, jau pradedame ir mirti, nes įsikibimą į savo gyvenimą savo protu pamažu atleidžiame. Mažiau pasitikime savimi ir tuo, ką matome, o Dievo žodį imame už tiesą.

Tikėti Dievą niekuomet nėra lengva, nes tikėti reiškia ir rizikuoti. Dievas nori būti mūsų draugas, bet mums reikia jį pasitikti su tikėjimu ir pasitikėjimu. Tikėti Dievą yra kaip šokti nuo uolos tikint, kad saugiau nušoksi, nes pats Dievas yra pažadėjęs mus pagauti.

Kaip tai pasiekti

Šv. Dvasia mums duoda jėgų pasivesti Dievui, tikėti jį ir priimti jo liudijimą. Norint atitaisyti savo santykius su Dievu, reikia Šv. Dvasios dovanos - tikėti Jėzų. Net ir tada, kai mūsų gyvenimas atrodo gražus ir geras, be Kristaus mes esame tamsoje, pakeliui į mirtį. Tačiau jeigu mes priimame Šv. Dvasios liudijimą apie Jėzaus mirtį ir prisikėlimą, Dievas mums jau turi amžino gyvenimo planą.

Tikėjimas yra Dievo darbas mumyse

Dievas visuomet liudija tiesai - kas jis yra ir ką jis yra mums padaręs per savo Sūnų Jėzų Kristų. Mums reikia tik šią gerąją naujieną išgirsti ir priimti. "Tikėjimas ateina iš klausymo, klausymas - kai skelbiami Dievo žodžiai" (Rom 10, 47).

Tikėti reiškia priimti Dievo liudijimą, kad "ši tiesa yra tiesa ir ant jos aš statysiu savo gyvenimą. Jei tu sakai, kad Jėzus gali mane išklausyti, aš tave tikiu".

Tikėjimas nėra tik priėmimas Dievo išganomojo plano. Kartais žmogus sako: "Aš tikiu Dievą". Vadinas, jis tiki Dievo buvimu. Apaštalas Jokūbas sako, kad ir velniai tai žino ir prieš jį dreba" (Jok 2, 19). Jie aiškiai

žino geriau už mus, kas Dievas yra ir kokią galią jis turi.

Tikėjimas nėra tik nuomonė, kurios mes laikomės. Pvz., ateistai sako, kad Dievo nėra, bet mes manome, kad jis yra. Kai kurie žmonės netiki, kad Jėzus Kristus yra Dievo Sūnus, jie netiki, kad Kristaus mirtis ir prisikėlimas apsaugo mus nuo amžinos mirties. Žinoma, jie klysta. Tikėjimas remiasi tikrąju Dievu, kuris atsiveria Jėzuje Kristuje kiekvienam žmogui individualiai.

Tikėjimas yra žinojimo būdas

Mes žinome ne savo išmintimi ar kitais šaltiniais, bet Dievo šviesa ir galybė dirba mūsų protuose. Šv. Dvasia duoda mums tą žinojimą. Šių žinių negalime rasti jokiose knygose, nes šis žinojimas ar pažinimas nėra mūsų kontrolėje. Mes žinome, nes Dievas per Šv. Dvasios išsiliejimą mūsų širdyse tą žinojimą nuolat mums teikia. Tai yra tikras, specialus krikščionio žinojimo būdas.

Tikėjimas yra Dievo pažinimas, pavedimas jam savo gyvenimo ir paklusnumas jo žodžiams. Tikėjimas plaukia iš meilės pagrįstų asmeninių santykių su Dievu: mes pasitikime mylimojo žodžiais. Mes išmokstame labiau pasitikėti dvasinėmis tikrovėmis, negu savo jausmais ar emocijomis.

Dievas sako: "Aš tave myliu, todėl siunčiu savo Sūnų mirti už tave. Jei tu priimsi jo kraujo apvalomąją jėgą, tu tapsi laisvas visai amžinybei. Štai, ką aš siūlau". Mes atsakome: "Dieve, dėkoju tau ir atiduodu tau savo gyvenimą. Aš myliu tave ir priimu tavo išganymo dovaną".

Tikėjimas yra mumyse Dievo darbas, su kuriuo mes sutinkame

Kartais mes manome turį pakankamai tikrą tikėjimą. Problema yra ta, kad dažnai savo tikėjimą padarome nauju "tikėjimo darbu". Mes patys bandome darbais jį stiprinti, kad taptume teisūs Dievo akyse. Tačiau

žmonės nėra išlaisvinti išganymo patyrimu per savo darbus, bet tik *per Dievo darbą Jėzuje Kristuje*. Tikėjimas yra mums Dievo duota dovana, per kurią jis mus išlaisvina iš nuodėmės vergijos. “Jūs esate išgelbėti malone per tikėjimą, ir tai ne iš savęs, tai Dievo dovana” (Ef 2, 8-9).

Tad kokia darbo dalis priklauso mums? Sutikti su tuo, ką Dievas mumyse daro, ir priimti jo duodamą dovaną. Jis ją duoda kiekvienam atskirai. Ar mes ją priimsime, ar atmesime?

Nors Dievas mums ją siūlo dykai, jos asmeniškai kaina begalinė: mirti sau, savo keliams bei planams, daugybei mūsų svajonių bei vertybių. Kad galėtume iš Dievo šią dovaną priimti, turime atleisti varžtus nuo to, kas užpildo mūsų širdis ir protus.

Šv. Dvasia padaro šią tiesą patrauklia mūsų akyse išoriniu apreiškimu, kuris gali patraukti žmones prie Jėzaus. Bet taip pat yra Šv. Dvasios vidinis palietimas, verčias tikėti. Mes visuomet esame laisvi pasirinkti, bet Šv. Dvasia mus myli taip giliai, kad ji tyliai ragina: “Tikėk, ar gali? Klausyk, ar girdi? Pasiduok, ar gali? Tu gyvensi”. Šiuo būdu Tėvas patraukia daug žmonių prie savo Sūnaus. Savo dieviškos operacijos palietimu jis išjudina žmonių širdis tikėti. Dievas nori mums duoti tikėjimo akis, kad matytume, jog Jėzus yra geriausias mūsų draugas.

Kaip mes Jėzų matome

Kaip Dievas galėtų atsiverti žmonijai? Kaip mes galėtume žinoti, kas jis yra, į ką jis panašus ir kaip jis mus myli? Pranašai ir angelai buvo pasiuntiniai, bet jų žodžiai dažnai buvo ignoruojami.

Jėzus, vienintelis Dievo Sūnus, atėjo žemėn, kaip vienas iš mūsų, kad mes matytume Dievą, kaip vieną iš mūsų. Kai mes matome Jėzų, mes matome Tėvą. “Dievo niekas niekada nėra matęs, tik tai viengimis Sūnus - Dievas, Tėvo prieglobstyje esantis, jį mums apreiškė” (Jn 1, 18).

Paskutinės vakarienės metu Jėzus sakė savo mokiniams: “Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas. Niekas neateina pas Tėvą kitaip, kaip tik per mane. Jei pažinote mane, tai pažinsite ir mano Tėvą. Jau dabar jį pažįstate ir esate matę” (Jn 14, 6-7).

Pilypas, nesupratęs Jėzaus žodžių, sakė: “Viešpatie, parodyk Tėvą, ir bus mums gana”. Jėzus tarė: “Jau tiek laiko esu su jumis, ir tu, Pilypai, vis dar manęs nepažįsti! Kas yra matęs mane, yra matęs Tėvą! Tad kaip tu gali sakyti: ‘Parodyk mums Tėvą’? Nejau tu netiki, kad aš esu Tėve ir Tėvas yra manyje?!”^ 14, 8-10).

Kad matytume dvasines realybes, reikia tikėjimo akių. Mes esame panašūs į trumparegius žmones, kurių akys apima tik labai arti esančius objektus. Tolimo regėjimo matumas atveria mums gražias, ne visiems matomas panoramas. Pirmu atveju mes einame pas optometrą, kad pritaikintų tinkamus akinius. Kai pirmą kartą juos užsidedame, koks aiškumas ir grožis virš mūsų natūralaus matavimo! Tikėjimas yra kaip nauji akiniai.

Tie, kurie pažino Jėzų kaip staliaus sūnų, buvo labai trumpo regėjimo. Jie matė tik vyrą, specialų daugeliu atvejų, bet paprastą žmogų. Reikia *apreiškimo*, kad atsivertų mūsų akys matyti, kas tikrai Jėzus yra.

Jonas Krikštytojas skelbė Jėzų, kad paruoštų žmonių širdis atgailai. Jis buvo tokia galinga figūra, kad žydai pradėjo galvoti, ar tik jis nebus Kristus. Dievas Jonui parodė, kaip jį atpažinti. Kai Jėzus atėjo pas jį apsikrikštyti, Jonas sakė: “Aš mačiau Dvasią, lyg balandį, nusileidžiančią iš dangaus ir plevėnančią virš jo galvos. Aš jo nepažinojau, bet tas, kuris mane siuntė krikštyti vandeniui, buvo pasakęs: ‘Ant ko pamatysi nusileidžiančią ir pasiliekančią Dvasią, tas ir bus, kuris krikštys Šventąją Dvasią’. Aš tai mačiau ir liudiju, kad šitas yra Dievo Sūnus” (Jn 1, 32-34).

Šv. Dvasia duoda jėgos matyti dvasines realybes. Tai ir mes žinome Jėzų Kristų, jį

mylime ir tikime, nors ir jo nematydami mūsų protą patenkinančiu būdu. “Jūs mylite jį, nors ir nesate jo matę, tikėdami jį, nors ir neregėdami, džiūgaujate neišsakomu ir šlovingiausiu džiaugsmu, nes žinote gausią tikėjimo ieškinį - sielų išganyką“ (I Pt 1, 8-9).

Mums nereikia emocinių patyrimų matyti Jėzų. Mums nereikia pasiekti aukšto intelekto, kad jį matytume. Simeonas, pamaldus žydas, laukė ateinančio Mesijo. Jam buvo Šv. Dvasios apreikšta, kad nemirsiąs, kol nepamatysiąs Viešpaties Mesijo. Šv. Dvasios paragintas, jis atėjo į šventyklą. Įnešant gimdytojams kūdikį Jėzų, kad pasielgtų, kaip įstatymas reikalavo, Simeonas jį paėmė į rankas ir šlovino Dievą (Lk 2, 26-28).

Simeonas buvo pilnas džiaugsmo, nes matė Jėzų. Nieko specialaus nebuvo galima šiame kūdikyje matyti. Aplink galvutę nebuvo jokios karūnos, nei jį ant rankų nešančių angelų, nei triukšmingos muzikos, įnešant jį į šventyklą. Šv. Dvasia apreiškė Simeonui, kad šis kūdikis yra Dievo Sūnus.

Jėzus atėjo apreikšti Izraelio žmonėms Dievą Tėvą. Jie laukė Mesijo, bet nematė Jėzaus Karaliaus, Dievo Sūnaus, kuris išvestų juos iš politinės nelaisvės. Jie savo akimis nematė, kad jų nelaisvė siekė daug giliau, negu stoka religinės ir politinės laisvės.

Pažiūrėkime į Judą, Jėzaus išdavėją. Atrodo, kad jis buvo rūpestingai atsidavęs žydų laisvės siekiams. Jėzuje jis matė vadą, kuris galėjo įkvėpti žmones ir išvesti prieš romėnus. Jis laukė politinio Mesijo, bet Jėzus nevartojo jokios politinės strategijos žmonių sukilimui.

Pagaliau Judas pavargo ir sutiko išduoti Jėzų už trisdešimt sidabrinių. Jis negalėjo pakeisti savo sprendimo ir bandyti suprasti Jėzų, kas jis iš tikrųjų yra. Vėliau, pamatęs, kad Jėzus nuteistas kryžiaus mirčiai, Judas gailėjosi. Jis grąžino pinigus fariziejams ir desperatiškai pasikorė. Paskutinis veiksmas demonstruoja jo tikrą padėtį: dvasiškai aklas, šėtono karalystės vergijoje, negalėdamas gauti iš Jėzaus to, ką tik jis vienas galėjo duoti.

Jėzus atėjo pas Izraelio žmones, nešdamas gerąją naujieną, kad juos išlaisvintų iš vergijos. Jis atėjo į Nazaretą, nuėjo į sinagogą skaityti. Jam padavė pranašo Izaijo knygą; jis atvertė vietą, kur buvo parašyta: “Viešpaties dvasia su manimi, nes jis patėpė mane, kad neščiau gerąją naujieną vargdiečiams. Pasiuntė skelbti belaisviams išvadavimo, akliems - regėjimo; siuntė vaduoti prislėgtųjų ir skelbti maloningų Viešpaties metų”.

Visų sinagogoje esančių akys buvo įsmeigtos į jį. Jis pradėjo jiems sakyti: “Šiandien išsipildė ką tik girdėti Šv. Rašto žodžiai”. Visi jam pritarė ir stebėjosi maloningais žodžiais, sklindančios iš jo lūpų” (Lk 4, 16-22). Netrukus po to tie patys žmonės jį atstūmė. Jie neturėjo tikėjimo akių atpažinti Jėzų, kad jis yra Kristus. Jie klausinėjo: “Ar jis ne Juozapo sūnus”. Papiktinta minia bandė nustumti jį žemyn nuo kalno (Lk 4, 29).

Visi, kurie tiki Jėzų, turi Šv. Dvasios duotas tikėjimo akis. Jie mato Jėzų Kristų kaip Dievo Sūnų. Tai Šv. Dvasios darbas, kad kiekvienas, kuris tiki gali žvelgti į tą, kurį mūsų nuodėmės pervėrė, ir prašyti, kad jis pervertų mūsų protus suprasti, kas atsitiko ant kryžiaus. Žvelgdami į jį, mes gauname gyvenimą ir pradėdami pagauti jo didybės su Dievu atspindį, jo garbingas žaizdas, kuriomis jis mokėjo už mūsų išganyką.

Jėzus - mūsų meilė

Jėzaus meilė nėra sentimentalūs jausmai. Mylėti Jėzų reiškia norėti su juo būti, jam tarnauti, būti dėkingam už išganyką, žinoti, ką jis mums padarė, būti jo mokiniu. “Jūs mylite jį, nors ir nesate jo matę, tikėdami jį, nors ir neregėdami, džiūgaujate neišsakomu ir šlovingiausiu džiaugsmu, nes žinote gausią tikėjimo ieškinį - sielų išganyką“ (Pt 1, 8-9).

Kokia nuostabi išraiška. Jis nesiūlo tuščio suraminimo žodžio. Tai nepadės, kai gyvenimas pasidarys sunkus. Žmonės, ku-

riems jis rašė, ėjo per bandymus ir persekiojimus. Arba mes pažįstame Jėzų Kristų ir jį mylime, arba dideliuose sunkumuose neištersime.

Nors mes niekada nesame jo matę, mes jį pažįstame ir mylime. Maldoje mes jam kalbame, ir jis kalba mums. Ar ne nuostabu? Ar tai neįrodo, kad mes jau turime naują gyvenimą, kurio nesaisto nei laikas, nei erdvė, arba mūsų kūnas, mūsų protas ar žmogškos gėrybės?

Ši nauja galimybė yra Šv. Dvasios darbas. Tikėjimas mus išteisina. Mūsų gyvenimo būdas mūsų neišteisina. Įsakymų vykdymas dar nereiškia, kad mes mylime Jėzų. Dievą žiūri į mūsų širdis ir į mūsų veiksmus.

Jėzus sako: “Kas pripažįsta mano įsakymus ir jų laikosi, tas tikrai mane myli. O kas mane myli, tą mylės mano Tėvas. Ir aš jį mylėsiu ir jam apsieikšiu“ (Jn 14, 21). Viešpats čia sako: “Jei leisi man paliesti savo širdį, kad tu mane tikrai pažintum, tada tu būsi paruoštas meilėje ir apginkluotas demonstruoti tą meilę ištikimybe mano įsakymams”.

Pasitikėjimas ir paklusnumas - raktas į tikėjimą. Kai tikime Dievą ir jį mylime, mes pasitikime juo kaip geriausiu savo draugu. Į jo rankas sudedame savo gyvenimą. Nieko nėra brangesnio pasaulyje už jį. Kai reikia daryti sunkų sprendimą, mes kreipiamės į jį patarimo.

Tą pat sako ir Naujasis Testamentas: “Mes čia gyvename tikėjimu, bet ne regėjimu“ (2 Kor 5, 7). Tai nereiškia, kad mes nieko nežinome ir neprotaujame. Mes negalime visą laiką veikti savo valios jėga. Pamatysime, kad toks būdas neveikia. Tai krikščionio gyvenimas. Jėzus mirė ir prisikėlė, kad turėtume naują, intymios draugystės su Dievu gyvenimą.

Gyventi tikėjimu

Didžiausia tiesa, kad Jėzus ir Tėvas džiaugiasi intymia draugyste. Jėzus viską

darė pagal Tėvo valią. Visa jo energija, inspiracija, veikimo šaltiniai ir visas motyvavimas atėjo iš Tėvo. “Iš tiesų aš sakau jums: Sūnus nieko negali daryti iš savęs, o vien tai, ką mato darant Tėvą, ir ką bedarytų Tėvas, lygiai daro ir Sūnus” (Jn 5, 19).

Prisiminkime Jėzų su botagu rankoje, varant iš šventyklos pinigų keitėjus. Ar galime įsivaizduoti tą sceną? Bėgantys jaučiai ir avys, skrendantys visomis kryptimis karveliai, apversti stalai, išbarstyti pinigai ir stūgaujantys pikti žmonės. Šv. Raštas apie tai sako: “Uolumas dėl Tėvo namų sugrauš mane” (Jn 2, 17).

Žmogus, kuris tiki Kristų, gyvena tikėjimu. Tikėdami mes sakome: “Jėzau, Tu esi gyvasis Dievo Sūnus. Būk mano gyvenimo Viešpats. Leisk man mirti kartu su Tavimi. Aš, bėgdamas su pasauliu, pavargau ir kapituliuoju. Pinigai, materialinės gėrybės, jėga, sėkmė, pripažinimas - šie dalykai man daugiau neturi reikšmės. Mano gyvenimas priklauso tik Tau”.

Sakydami, kad Kristus mirė už mus, tuo pačiu metu mes pradedame suprasti, kad Kristus gyvena mumyse. “Aš esu nukryžiuotas su Kristumi. Aš gyvenu, tačiau ne aš, o gyvena manyje Kristus. Dabar aš, gyvendamas kūne, gyvenu tikėjimu į Dievo Sūnų, kuris pamilo mane ir paaugojo save už mane” (Gal 2, 19-20).

Mes esame egoistai. Per dieną daug laiko praleidžiame, galvodami apie save. Bet mes ne tam buvome sutverti. Mūsų tikslas - *mylėti ir garbinti Kristų*. Kristaus kryžius mus keičia. Šv. Paulius aiškina, kad “aš”, kuris gyvenu, jau yra pakeistas į “aš”, kuris gyvena Kristuje. Jau nėra tas “aš”, kurį taip rūpestingai saugojau. Senasis “aš” jau miręs.

“Kristus manyje” kartais vos matomas. Mūsų žinojimas ir tikėjimas nėra tobuli. Visos tos Šv. Dvasios apreiškotos dvasinės realybės nėra aiškiai matomos. Kai susitiksime savo Išganytoją veidu į veidą, tada aiškiai suprasime. Tada mūsų tikėjimas ir viltis realizuosis Dievo meilės apkabinyje.

ŽMOGAUS TEOLOGIJA

VYTAUTAS BAGDANAVIČIUS, MIC

1. Įvadas į žmogaus teologiją

Kartą vienas kunigas paklausė jauną motiną: „Ar tu žinai, kas yra žmogus?“ Ji atsakė: „Aišku, kad žinau“. Bet kunigas prisipažino, kad jis to nežinąs, nes žmogus yra toks didelis ir turtingas, kad visi bandymai jį aptarti nėra sėkmingi. Ypač verta tai pasakyti, kai prieš akis turime visą žmonijos istoriją, nuo jos paslaptingos pradžios ligi dar paslaptingesnės pabaigos. Bet ir apie atskirą žmogų mąstant, nėra lengva jį aptarti. Kai kas bando žmogų suprasti, sugretindamas jį su gyvuliu ir stebėdamas, kiek jis skiriasi nuo gyvulio. Kiti supratimo ieško ne atskirame asmenyje, bet žmonių bendrijoje, o į atskirą žmogų yra linkę žiūrėti tik kaip į laikiną apraišką. Pagal juos, žmogaus prasmė būtų vienaip ar kitaip paskęsti žmonijos istorijoje, jokio amžino vertinimo nesiekiant. Dar kiti, priešingai, žmogaus prasmės ieško jo individualiame skirtingume nuo kitų žmonių. Jie sako, kad žmogus tuo labiau yra žmogiškas, kuo labiau jis yra kitoniškas. Jeigu pirmieji yra labiau komunistinio bendrumo šalininkai, tai antrieji yra arba individualistinio romantizmo, arba kapitalizmo atstovai.

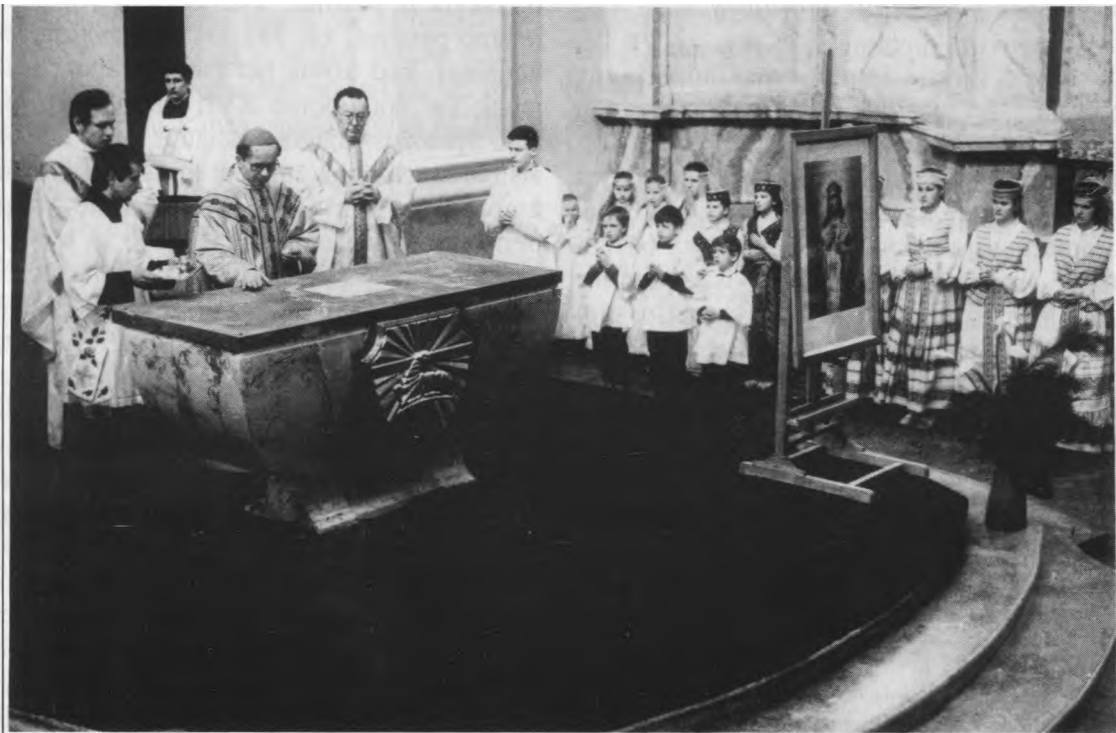
Kokį pasakymą apie žmogaus buvimo prasmę galima išskaityti krikščioniškame apreiškime? Nėra abejonės, kad krikščioniškasis apreiškimas turi labai kilnią pažiūrą apie žmogų. Tačiau, kai pradedama jį aptar-

ti, iškyla ir pavojai. Vienas iš jų yra panteizmo pavojus, kai žmogus taip aukštai iškeliamas, kad užima net paties Dievo vaidmenį. Tai yra žinomo XVII šimtmečio filosofo Spinozos pažiūra. Tačiau ir mūsų laikais atsiranda religingų žmonių, kurie įsikūnijimu žmogui suteiktą Dievo malonę taip pervertina, kad nebelieka Dievo, o tik atpirktas žmogus. Čia turima galvoje „God is dead“ sąjūdis. Thomas J. Alizer savo knygoje „Toward a new Christianity“ (Harcourt, Brace & Co., New York - Chicago) kalba apie mirusio Dievo teologiją. Tai yra rinkinys teologinių studijų, kurios daugiau ar mažiau yra artimos autoriaus pažiūrai, kad atpirktas žmogus užima Dievo vietą. Jis tai daro labai įmantriu būdu, norėdamas parodyti, kad po Kristaus mirties yra panaikintas skirtumas tarp to, kas yra ši tikrovė, ir kas tradiciniu terminu yra vadinama antgamtine tikrove. Jis sako, kad „Dievo mirtis panaikina transcendenciją, tuo būdu padarydamas naują ir absoliutinę imanenciją, tokią imanenciją, kuri išlaisvina iš bet kokio transcendencijos ženklo“ (318 psl.). Transcendenciją mes lietuviškai galime suprasti antgamtiškumu, t.y. buvimu anapus sukurtos tikrovės arba kūrinijos.

Turint prieš akis pavojų, kad mąstymai apie atpirktą žmogų gali jį sudievinėti, reikia atitinkamo atsargumo. Mąstymas apie atpirktą žmogų gali sėkmingai pasitarnauti geresniam žmogaus supratimui tik tada, kai

Gavus Šv. Dvasios dovaną, koks turėtų būti naujasis gyvenimas su Kristumi? Ką reiškia „užgimti iš naujo“? Kaip Šv. Dvasia praturtina mūsų gyvenimą? Atrodo, taip sunku suprasti tikėjimą. Kokius matomus ženklus Dievas naudoja, kad padėtų mums išgyventi tikėjimą, kaip galimą mūsų kasdieninio gyvenimo realybę?

Vertė P. Abromaitienė

1991 m. kovo 1 d. šventinamas Vilniaus šv. Kazimiero bažnyčios naujas pastovus altorius. Altorių pašventino vysk. S. Tamkevičius, SJ. Į iškilmes buvo susirinkę ateitininkai iš visos Lietuvos. Po pamaldų buvo šv. Kazimiero minėjimas.

J. Grikenio nuotr.

skaitytojas turi tinkamą Dievo sampratą. Reikia išvengti dalinės Dievo sampratos, Dievą suprantant kaip vieną tarp kitų esančiųjų. Tokia Dievo samprata nebūtų tinkama pilnutinio žmogaus svarstymui. Dievą reikia suprasti pirm visų kitų galimų dalykų. Jį reikia suprasti kaip būties pilnybę. Dievas nėra šalia kitų, kurie yra, jis yra visokio buvimo priežastis.

Kitaip sakant, mąstymą apie Dievą reikėtų pradėti nuo gilesnio supratimo mūsų žodžio *būtis*. Būtis arba buvimas yra vertas

tokio mūsų mąstymo, kuris susijungia su žodžiu *Dievas*. Be šitokios visuotinės Dievo sampratos visiškai nėra įmanoma gera teologija. Be jos būtų neįmanoma nei žmogaus teologija, kuri čia norima pateikti. Tik pasisavinus Dievą, kaip buvimą, be kurio nėra jokio kito buvimo nei medžiaginėje, nei mąstymo, nei noro srityje, galima eiti prie žmogaus teologijos, kuri be tokios Dievo sampratos gali nueiti klaidingomis kryptimis.

Seniau man atrodydavo, kad tūkstantį metų užtrukęs žydų tautos auklėjimas su-

prasti vieno Dievo sąvoką buvo per ilgas. Bet dabar man aiškėja to ilgo auklėjimo reikalingumas. Ypač jis buvo reikalingas tada, kai Dievas norėjo atidengti vidinį savo buvimą, kuris reiškiasi trimis asmenimis. Ir dabar krikščionijoje po dviejų tūkstantmečių istorijos vieno Dievo supratimo problema nėra be pavojų. Modernių laikų tautiniai sąjūdžiai nėra be pavojaus teisingai Dievo sąvokai. Daugelis krikščionių neturi tikros monoteizmo sąvokos. Dėl to, ryškinant žmogaus santykius su Dievu, yra gyvas pavojus prarasti teisingą Dievo transcendenciją.

Šiai mūsų studijai vadovauja II Vatikano susirinkimo pasakymas konstitucijoje „Bažnyčia dabartiniame pasaulyje“. Ten skaitome: „Tokia yra didingoji žmogaus paslaptis, kurią tikintiesiems nušviečia krikščioniškasis apreiškimas“ (Nr. 22). Ta apreiškimo šviesa pasinaudodami, norime geriau suprasti žmogų.

Pirmųjų amžių krikščionys turėjo gyvą sąmonę, kad Evangelija pasako žmogui, kas jis iš tikrųjų yra. Pvz., šv. Augustinas labai aiškiai sako, kad krikščionybė išlaisvina žmogų iš tamsos apie tai, kas jis pats iš tikrųjų yra. Tai jis pasako, komentuodamas šv. Jono evangelijos pasakymą: „Aš esu pasaulio šviesa“) (IV gavėnios sekmadienio brevijoriaus lekcija). Šv. Augustinui tai yra reali šviesa apie tai, kas iš tikrųjų yra žmogus. Taigi, studijuodami žmogų iš Kristaus apreiškimo duomenų, einame krikščioniškos tradicijos kryptimi.

2. *Dorovės mokslas neįstengia aptarti žmogaus*

Dorovės mokslas yra užsiėmęs svarstyti klausimo, kiek ir kaip žmogaus veiksmai yra dori ar nedori. Tai yra žmogaus veiklos mokslas, ką plačiausia prasme galima pasakyti apie dorovės mokslą. Tačiau šis mokslas, pasilikdamas savo metodo ribose, net neturi galimybės svarstyti klausimo, kas iš tikrųjų yra žmogus. Tiesa, šis mokslas, bū-

damas krikščioniškosios kultūros įtakoje, siekia labai aukštai daugeliu atžvilgių. Nuo jo pasiektų rezultatų priklauso ne tik laikina, bet ir amžina žmogaus laimė.

Tačiau žmogaus buvimo prasmės šis mokslas nesvarsto. Jis negali atstoti žmogaus filosofijos. Jis negali atstoti nė žmogaus teologijos. Tačiau praktiškai moderniame gyvenime dorovės mokslas dažnai pasineša atstoti žmogaus religiją. Dorovės mokslas moderniame gyvenime yra lengviau priimamas negu religija. Būdingas tokios būklės pavyzdys yra viešosios JAV mokyklos. Jose galima mokyti doros dėsnius, bet negalima mokyti religijos. Ir tokiu būdu moderniame gyvenime praktiškai dorovės mokslas užima religijos vietą.

Esant šitokiai būklei, ir daugelio žmonių galvosenoje dorovės mokslas užima religijos vietą. Tai sudaro pagrindą kelti klausimą, koks iš tikrųjų yra dorovės ir religijos santykis. Dažnai ir tarp teisingos religijos atstovų galima sutikti pažiūrų, kurios deda lygybės ženklą tarp religijos ir dorovės. Iš tikrųjų taip nėra. Galima sutikti labai religingų žmonių, kuriems galima padaryti labai rimtų priekaištų apie jų teisingumo ar apie jų artimo meilės trūkumus. Tokių žmonių buvimas visuomenėje yra kasdieninė patirtis.

Pagaliau pati didžioji patirtis apie dorių ir religinių vertybių skirtingumą žmonėse niekur kitur taip ryškiai neatsidengia, kaip Senojo Testamento raštuose. Ten nesivaržoma iškelti religingos tautos kaltės ir bausmės už ją, tačiau neprarandant dėmesio, kad ši visuomenė yra teisingos religijos atstovė. Mūsų laikais atliktos kritiškos S. Testamento knygų studijos atidengia didingą vaizdą, kaip dorinis gyvenimas ir religinis tikėjimas visuomenėje pergyvena milžiniškas, tiesiog dangų siekiančias, savo santykių audras.

Mūsų laikų liberalistinė visuomenė iš to fakto yra padariusi priešingą išvadą. Kadangi religija ir dorovė nėra tas pats dalykas, tai ji dorovę nori palikti be jokios religinės

pagalbos. Visa moderni naujųjų laikų liberalinė istorija yra dorovės pastangų liudijimas apsieti be religijos. Tačiau dėl šių milžiniškų pastangų dorovės mokslas yra priėjęs prie tokios būklės, kad jis negali suformuluoti nė vieno bendro dėsnių, dėl kurio visi dorovininkai sutiktų, kad kas nors yra dora ar nedora. Bet tai yra pačios dorovės mokslo problema, kurios sprendimo tenka ieškoti jai pačiai.

Mums čia rūpi religingo žmogaus problema, kuris tiki Dievą, kaip visokio gerumo kūrėją ir atramą, tačiau jis yra išstatytas tam tikram automatizmo pavojui, kuris sako: aš esu tikintis, tai reiškia, kad viskas, ką aš darau, yra ne tik dora, bet ir šventa. Reikia dar pastebėti, kad kai kurie neatsargūs šventųjų ar žymių religininkų pasakymai, per plačiai suprasti, paskatina krikščionis nekreipti daug dėmesio į savo gyvenimo patikrinimą. Bet tai nėra šio rašinio tema. Tai yra dorovės mokslo tema, o mes norime pasilikti teologijos srityje.

Modernus dorovės ir pedagogikos mokslas yra daug pasiekęs ir gerai pasitarnavęs žmonijai. Tai galima suprasti iš to, kaip mūsų laikų moralistas dabartinę dorovę gretina su klasikiniu etikos mokslu. Lotynai ir graikai neturėjo žodžio „moralė“. A. MacIntyre sako: „Lotynų ir graikų kalbos neturėjo žodžio, kuris tiksliai atitiktų žodį „moralė“ („After Virtue“, Univ. of Notre Dame Press, 1981, p. 37). Tačiau tas pats autorius nusiskundžia, kad mūsų laikais žodis „moralė“ yra susiaurėjęs ligi to, kad jis pasako tik apie erotinę sritį (ten pat).

Popiežius Leonas Didysis griežtai reikalauja atsisakyti pažiūros, kad Dievo malonė yra suteikiama žmogui tik pagal jo nuopelnus. Jeigu ne žmogaus heroizmas nupelno jam Dievo dėmesį, tai kas tai padaro? Niekas kitas, kaip pati žmogaus prigimtis, kuri yra sudėtinė ir laisva veikti ne tik gerai, bet ir blogai. Teisingai į žmogaus prigimties nepakankamus vertinimus krikščioniško pamaldumo atžvilgiu yra atkreipęs dėmesį

mūsų laikų žymus teologas Piet Fransen, S.J. Šventieji ne kartą yra spaudę atgailos ir apsimarinimo reikalą dėl Dievo. „Tačiau pastatymas pirmoje eilėje apsimarinimo, atrodo, kyla iš įtarimo ir nepasitikėjimo žmogaus vertybėmis“ („Intelligent Theology, vol. 3, p. 109).

Dorovės mokslas yra naudingas žmogaus sampratai tuo, kad parodo įtakingą žmogaus prigimtį, būtent, ji gali būti gera ir bloga. Joks kitas kūrinys tokios plačios ir aukštos galimybės neturi. Niekas tokio statuso neturi medžiaginiame pasaulyje. Jį turi tik dvasinės būtybės.

Tačiau suvesti žmogaus aptarimą į tai, ar jis doras ar nedoras, ar jo veikimas yra teisingas ar neteisingas, nėra tinkamo žmogaus aptarimo kelias. Dorovinio uolumo įtakoje esantys filosofai kartais tokiu keliu pasuka. Vienas tokių filosofų yra Maurice Blondel. Jis yra labai įžvalgus dorovės filosofas, padaręs labai vertingų dorovinių aptarimų, bet kai jis bando aptarti visą žmogų iš to, ar jis yra doras ar nedoras, išeina gana klaidi žmogaus aptartis.

Maurice Blondel labai gerai aptaria žmogaus sąžinę: „Kiekvienas pats turi daryti vidines išvadas, kad būtų savo vidinės tvarkos atstovas ir kad matytų savyje, ar jis yra teisingas ar smerktinas“. Tai yra ne tik žmogaus, bet ir kiekvienos egzistuojančios būtybės savybė. „Taigi kiekvienas faktas savyje talpina visą savo įstatymą, ir taip kiekviena sąžinė savyje slepia savo gyvenimo įstatymo paslaptį“.

Tačiau kai šis moralės filosofas bando aptarti save, išeina tiesiog neįtikėtinai prasta žmogaus aptartis. „Taigi esu pasmerktas gyventi, pasmerktas mirti, pasmerktas amžinybei. Kodėl, kokia teise, nes aš to nežinojau ir nepasirinkau“ („The theory and practice of action“, Cross Currents, 251 psl.). Šitoks žmogaus aptarimas, padarytas aukšto lygio dorinės srities filosofo, yra tiesiog skatinimas svarstyti žmogaus klausimą ne vien doriniu požiūriu.

Idealus žmogus - motina

(Konkurso moksleivių grupėje II
vietą laimėjęs straipsnis)

Tomas Kurapkaitis

Žmogus yra gimęs daryti tik gera. Dievas jį sukūrė tik tam, kad jis vykdytų jo valią, bet kai kurie žmonės iškrypo iš to Dievo nurodyto kelio ir tapo galvažudžiais, melagiais, vagimis. Tačiau ta dalis, kuri eina Dievo nurodytu keliu, tampa gerais ir dorais žmonėmis. Tarp pastarųjų mes ir galime ieškoti idealių žmonių, nors jų surasti yra labai sunku. Vienas iš tų idealiųjų žmonių yra motina, nors ne visos ir motinos yra idealios, ir pasakyčiau netgi labai nedaug yra idealių motinų.

Motina, man saulė tavo veidą mena,
Vargo raukšlės šviečia kaip žvaigždžių keliai,
Visą šitos žemės klaidų kelią mano
Tegu švies man tavo veido spinduliai.

Taip Bernardas Brazdžionis pradeda savo nuostabų eilėraščių apie motiną. Iš tiesų, motina yra savotiška saulė, kuri mums šviečia kelią gyvenime. Savo nuostabiais žvilgsniais ji mums atstoja saulės spindulius, o meile - jos šilumą. Tik žiūrėk - pagauni motinos žvilgsnį, ir pakyla nuotaika, prašviesėja akys. Bet kai jau nuliūdusi, kaip saulė prieš lietų, išnyksta visas linksnumas,

nebesinori nieko daryti, tik galvoji, kas atsitiko, ko motina liūdi, tik slankioji aplink, norėdamas įtikti, paguosti. Ji visą laiką susirūpinus, susimąščius, tarsi jai šis gyvenimas nemielas. Tačiau taip nėra, taip tik atrodo. Ji būna ir linksma. Tuomet jos akys šviečia kaip dvi žvaigždės, žandeliai raudoni lyg du obuoliukai, nudegę saulėje, lūpos tarsi du jauni mėnuliukai. O žodžiai! Tai tiesiog žodžiai, sklindantys iš Dievo lūpų! Klausaisi jų ir galvoji, vis tik gera turėti šalia motiną.

Kad motina ištikimiausias draugas, aš esu ne kartą įsitikinęs. Kartą, kai buvau visai mažytis, išėjau į kiemą pažaisti. Bet čia sutikau draugą, kuris buvo penkeriais metais vyresnis už mane, ir jis mane nusivedė į mišką "kačiukų" rinkti, mat buvo ankstyvas pavasaris. Niekio motinai nesakęs, aš linksmai bėgiojau miške. Praėjus kelioms valandoms, grįžau namo, bet motinos namie nebuvo. Ji per šį trumpą laiką jau buvo pasigedus manęs ir išbėgus ieškoti. Tačiau apibėgus beveik visą mikrorajoną ir neradus manęs, labai susijaudinus grįžo namo. Nors po to ji ir davė man diržų, bet iš jos elgesio supratau, kad ji mane myli ir už nieką pasaulyje manęs niekam neatiduotų. Tai buvo pirmas ir paskutinis kartas, kada motina mane mušė. Ir dabar ji negali sau to atleisti. Kai ji prisimena tą atsitikimą, nesupranta, kaip jai leido sąžinė be gailesčio mušti mažytį vaikėlį.

Atmintyje man išliko dar keli gyvenimo momentai, kurie rodo motinos norėjimą išauginti mane doru žmogumi. Kai man buvo devyneri metukai, mama išleido mane pas tetą, kuri dar buvo Nepriklausomos Lietuvos laikų mokytoja. Tuo laikotarpiu Lietuvoje visi dar garbino Leniną ir tikėjo į jo pažadėtąjį šviesų rytojų, bet mama tuo netikėjo. Ji sakė: "Važiuk, sūnau, pas seną tetą, pasiklausyk atsiminimų apie tuos nepaprastus laikus, kai Lietuva buvo nepriklausoma valstybė. Gal ateis dar kada nors tie laikai. Paklausyk, kaip elgėsi tie 'garbingieji' komunistai, ką jie čia darė, kai žudė ir vežė į Sibirą nekaltus žmones, kaip lietuviai kovojo su tais niekšais". Ir šie žodžiai giliai įsmigo į mano, tuo metu dar

Maurice Blondel bando suvokti žmogaus filosofiją, remdamasis dorovės mokslu ir tokiu būdu patenka į neišsprendžiamą painiavą. Tai atsitinka dėl to, kad jis žmogaus veikimą stato virš paties žmogaus buvimo. (B.d.)

mažą, galvelę. Dar tada jie man padarė didelį įspūdį, kuris liks visam gyvenimui. Vėliau, kai prasidėjo Lietuvos atgimimas, tuos žodžius motina įrodė savo darbais. Ji dalyvavo visuose stambesniuose Sąjūdžio renginiuose. Į juos vesdavosi ir mane, sakydama: “Žiūrėk ir viską dėkis į galvą, turėsi ką pasakoti savo vaikams!” Ir tą siaubingą sausio 13-ąją ji stovėjo prie Lietuvos parlamento, jį gindama, nes buvo neabejinga Lietuvos nepriklausomybei ir lietuvių teisei į laisvę. Po tos žiaurios nakties, kai per radiją buvo paskelbtos Kruvinajo Sekmadienio aukos, motina per naktį stovėjo eilėje prie įėjimo į Sporto rūmus, kur buvo pašarvotos sausio 13-osios aukos, norėdama atiduoti paskutinę pagarbą didvyriams, žuvusiems už Lietuvos laisvę.

Rodydama pavyzdį, motina mane išmokė mylėti Lietuvą taip, kaip kadaise, žiloje senovėje, ją mylėjo Vytautas, gindamas nuo kryžiuočių puolimo, kaip ją mylėjo lietuviai 19 a. pabaigoje 20 a. pradžioje, saugodami lietuvių kalbą, papročius, neduodami kaimynui iš rytų sunaikinti lietuviybės. Iš tiesų, motina yra mokytoja tikrąja to žodžio prasme. Ji parodo pirmą raidytę, išmoko tarti pirmą žodelį, kuris ir būna “mama”. Ji yra gėrio ir tiesos šaltinis. Ji moko daryti tik gera: padėti silpniesiems, užjausti sergantį ar nuliūdusį. Kada tau kokia nelaimė, ji visada paguos, paklaus, kas atsitiko, padės įveikti ją. Nors kartais motina ir užsirūstina, tačiau apibarus vėl myli, guodžia, visas jos rūstumas pavirsta meile vaikui. Motinos širdis negali ilgai rūstintis, ji jaučia tą neišpasakotą ir neišmatuotą motinišką meilę, kurios niekas pasaulyje iš jos negali atimti, paversti neapykanta.

Jeigu žmonės būtų tokie kaip kiekvieno iš mūsų motina, tai pasaulis tikrai pasikeistų. Žmonės labiau pamiltų kiekvieną gyvą būtybę, labiau mylėtų gamtą ir visą pasaulį, kuris taptų gėrio planeta. Tad stenkimės imti pavyzdį iš motinos, nes ji yra pavydžių pavyzdys.

Idealus kunigas

(Konkurso studentų grupėje III vieta laimėjęs straipsnis)

Alė Žibūdaitė

*Kad pažintum, kiek kas myli Dievą,
reikia žinoti, kiek jis myli artimą.*

Šv. Kotryna

Esu laiminga, kad savo gyvenimo kelyje sutikau kunigą Juozapą Zdebskį. Pažįstu daug kunigų ir su daugeliu bendrauju, bet labiausiai mane žavi ir moko, kaip reikia gyventi, kun. Juozapo pavyzdys. Kodėl? Todėl, kad visas jo gyvenimas buvo geri darbai. F. Herwig sako: “Jei kas klaustų jus, kur yra Dievas, atsakykite: Čia! ir padarykite gerą darbą”. Kun. Juozapas mokėjo visus mylėti. “Iš to visi pažins, kad esate mano mokiniai, jei mylėsite vieni kitus” (Jn 13, 35). O kaip svarbu žmogui jausti, kad jis yra mylimas, kad juo kažkas rūpinasi. Tačiau ir širdyje dažnas jausdavo, kad tikrai nėra vertas tos jo nuoširdžios, atlygio nereikalaujančios meilės. Visi, kas tik prie jo artindavosi, rasdavo paguodą, ramybę. Jis buvo kunigas, mylėjo Dievą, o Dievo meilę pasireiškėdavo per meilę žmonėms. Juk Viešpats sakė, kad “meilė parodyta artimui yra tas pat, kas meilė pareikšta jam pačiam”. Dievo meilę parodyti žmonėms jam buvo per trumpos dienos, todėl dirbdavo ir naktimis. Miegodavo labai mažai, todėl akys beveik visuomet būdavo raudonos, pavargusios, bet širdis buvo mylinti, o veide visada šypsena.

Pirmaisiais mėnesių penktadieniais kun. Juozapas lankydavo vienišus, visų užmirštus senelius, aprūpindamas juos švnc. Sakramentu. Kaip džiaugdavosi seneliai, kad pas juos į namus ateina pats Jėzus ir jį labai mylintis kunigas. Kartais seneliai, jo nesulaukdami, užmigdavo. Į jų

■ Sudeikiuose pagerbtas prieš 115 m. Margių kaime gimęs kunigas ir poetas Juozas Šnapštys, rašęs Margalio slapyvardžiu. Jis palaidotas Sudeikių bažnyčios šventoriuje. Minėjimas pradėtas Mišiomis bažnyčioje, o paskui buvo programa Sudeikių kultūros namuose.

■ Vytauto Didžiojo universitete Kaune Teologijos-filosofijos fakultetas pernai pradėjo leisti žurnalą “Aukštyl širdis”. Jame skiriama daug vietos teologijai, istorijai ir kūrybai. Redaguoja Ingrida Kazakevičiūtė, Saulius Stogevičius, talkinami Saulenos Žiugždaitės, Svajūno Nekrošiaus ir Violetos Micevičiūtės.

duris jis išdrįsdavo belstis ir naktį, nes tokia trumpa diena, o senelių daug... Juk visi vylėsi ir tikėjosi sulaukti jo kiekvieną pirmąjį mėnesio penktadienį. Ir sulaukdavo - nesvarbu kuriuo paros metu. O koks liūdnas buvo seneliams 1986 m. vasario mėnesio pirmasis penktadienis, kai jo nesulaukė. Kun. Juozapas Zdebskis 1986.02.05. žuvo autoavarijoje neaiškiomis aplinkybėmis. Visų jo lankomų ligonių akyse buvo ašaros ir nerimas: kas dabar juos lankys, paguos? Kas taip juos mylės?

Kun. Zdebskis taip pat pastoviai lankydavo ligonius, kurie negalėdavo vaikščioti. O kaip tokiems ligoniams reikalinga dvasinė parama, vilties, džiaugsmo, meilės spindulėlis! Jo lankomi ligoniai buvo ne tik iš jo parapijos, bet išsisklaidę po visą Lietuvą ir už jos ribų.

Lietuvai tokiais sunkiais okupacijos metais kun. Juozapas buvo švyturys, rodantis kelią į Gėrį, Meilę. Apie tai buvo ne žodžiais kalbama - jis tai liudijo savo kasdieniniu gyvenimu. Jo mylinti širdis neužmiršdavo ir kareivėlių, tarnaujančių sovietinėje armijoje. Jis juos pasiekdavo ir už kelių ar keliasdešimt tūkstančių kilometrų, kad galėtų pamaitinti dieviškąją Duoną, Kristaus meile. Koks džiaugsmas jiems būdavo, sulaukus kunigo!

Kun. Zdebskis buvo gerbiamas netgi ir netikinčių žmonių, saugumiečių. Jis su jais kalbėdavo, mylėdamas, matydamas juose Dievo atvaizdą. Jis dažnai sakydavo, kad "ir jie mūsų broliai, jie tik nesupranta, kas yra Gėris, o kas blogis. Stenkimės jiems padėti tai atskirti". O kiek jis nuo jų kentėjo, tik vienas Dievas žino. Bet nė mažiausiame jo širdies kamputyje nebuvo priblūsusi meilė ir jiems.

Mes, jaunimas, iš visos Lietuvos kampelių sekmadieniais kokių nors švenčių proga važiuodavome į jo aptarnaujamą parapiją. Po šv. Mišių susirinkdavome klebonijoje. Čia mūsų laukdavo jo pamokantis žodis, meilė kiekvienam jo "vaikeliiui" (taip jis mus vadindavo). Pas jį būdavo labai gera, atrodydavo, kad ir laikas sustojo. Pas jį būdami, nesijausdavome, kaip greitai bėga laikas. Bet jis mums neleisdavo per ilgai užsibūti, nes juk jo laukė ir kiti žmonės, ištroškę meilės. Matydamas, kad jau laikas skirstytis, uždainuodavo dainelę: "Sveteliai, nebūkit paršeliai, supratot ateit, supraskit ir išeit". Šie žodžiai būdavo mums ženklas, kad turime skirstytis. Jis niekad nepalik-

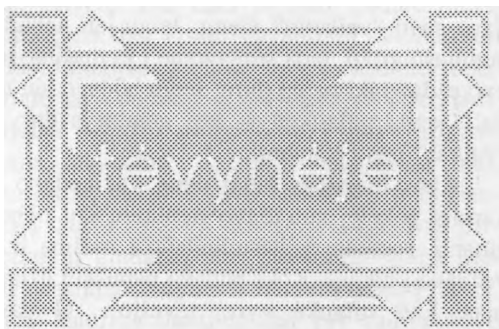
davo savo "vaikelių" vienų. Jeigu jau nebūdavo autobuso grįžti, tada sėsdavome į jo mašiną, ir jis parveždavo iki namų durų. Jeigu būdavo jau naktis, visada palaukdavo, kol atsidadys durys ir "vaikas" įeis į kambarį.

Kun. Juozapas labai daug važinėdavo. Jei kartais pakelėj sutikdavo neblaivų jau nebepaiešinantį, sustodavo, įsisodindavo į mašiną ir nuveždavo į namus. Koks būdavo namiškių džiaugsmas, kad sulaukė vyro, tėvelio... O paskui atitinkamas išvadas darydavo ir tas žmogus: manimi kažkas rūpinasi; aš buvau tokioje būsenoje, ir žmogus vis tiek pasilenkė prie manęs; o koks žmogus? Kunigas. Taip, tik Dievą mylintis kunigas ir gali tai padaryti.

Kun. Juozapas lankydavo kalinius: pažįstamus ir nepažįstamus; tikinčius ir netikinčius. Kartą jam besilankant kalėjime, kažkas pasakė, kad yra kalinys, su kuriuo niekas negali susikalbėti, nes visi bijo dėl labai didelio jo žiaurumo. Kun. Juozapas paprašė, kad leistų jam tą kalinį aplankyti. Ką jūs, sako, čia mūsų pats baisiausias, žiauriausias kalinys, dar ką nors bloga jums padarys. O kunigas atsakė, kad vis tiek nori jį aplankyti ir su juo pasikalbėti. Jam labai prašant, buvo leista aplankyti. Priešęs prie kalinio, kunigas tarė: "Broli". Kalinio veidas nušvito. "Kas čia per žmogus, - pagalvojo kalinys, - kad mane vadina broliu? Pirmą kartą girdžiu, kad į mane kas taip kreiptųsi". Kalinys labai apsidžiaugė, tarp jų užsimezgė kalba. Po to pokalbio kalinys visiškai pasikeitė. Visi stebėjosi, kad jis pasidarė visai kitas žmogus. Paskui tas kalinys greitai mirė, bet mirdamas jis buvo ramus.

Katalikų Bažnyčia skelbia septynis gailestingumo darbus kūnui ir septynis sielai. Jie visiems iš katekizmo žinomi. Tai gailestingumo darbai - tai meilės raktai į žmogaus širdį. Juk kenčianti siela - tai atvira siela, ar bent tokia, kurios duris kiekvienas su meilės raktu gali atidaryti. Juk kur mes esame su meile, ten, labiau negu mes, Kristus yra ir veikia. Ir jei kančios atveju kas nors ateina su vienu iš tų meilės raktų, jis tas duris atrakina, ir siela tada nesunkiai įtiki tą tiesą, kuri šiam ateinančiam į rankas įdavė tą raktą, nes tiesa pasirodo patraukli, kai apsivelka meilės rūbu.

Kun. Juozapas Zdebskis man buvo kunigo idealas. Mano svajonė, kad visi kunigai, visi žmonės būtų panašūs į jį meilės kiekvienam

Paruošė Gediminas Vakarīs

PARODA SUNAIKINTOMS KALVARIJŲ KOPLYČIOMS ATMINTI

Keramikės Jolantos Kvašytės ir jos brolio grafiko Vaidoto Kvašio atidaryta bendra paroda „Vartų“ galerijoje. Parodos darbai paskirti Vilniaus Kalvarijų koplyčių atminimui. Ši idėja grafikui Vaidotui Kvašiui kilo dirbant restauratoriumi Verkių dvare, netoli nuo buvusių koplyčių. Eidamas po darbo namo, jis dažnai aptikdavo susprogdintų koplyčių vietoje iš kankorėžių, šakučių, akmenukų ir plytų nuolaužų sudėstytus kryžius. Jie ilgai nepabūdavo. Komunistai juos išsprogdindavo, ištrypdavo, bet neilgam. Po kelių dienų kryžiai kalvelėse vėl atsirasdavo. Sumanymą atkurti koplyčias subrandino tragiški sausio įvykiai. Skausmas dėl pralieto nekaltų žmonių kraujo ir rūpestis dėl Lietuvos likimo paaštrino

istorines paraleles, atsirado bendra Lietuvos kančių tema. Kristaus kančios apmąstymas įkvėpdavo viduramžių menininkams sukurti nemirtingus šedevrus. Mūsų laikais Lietuvoje bandančių taip įprastinti savo kūrybą yra nedaug.

Vilniaus Kalvarijų Kristaus kančios stotys buvo įrengtos XVII amžiaus antroje pusėje Vilniaus vyskupo Jurgio Belazaro rūpesčiu. Taip buvo norima padėkoti Dievui už atgautą po rusų okupacijos 1655-1661 m. Vilnių ir įsigalėjusią krašte taiką. Per okupaciją kraštas buvo labai nusiaubtas, sugriauta daug bažnyčių (Nemenčinės, Maišiogalos, Šalčininkų, Medininkų, Merkinės ir kt.). Visiškai sugriauta katedra. Krašte siautė maras. Reikėjo milžiniškų pastangų grąžinti gyvenimą į normalias vėžes. Iš griuvėsių ėmė kilti pastatai, į Vilnių sugrįžo išblaškyta vyskupo kapitula. Buvo sugrąžinti išvežti šv. Kazimiero palaiikai.

Kalvarijų Kristaus kančios stotims įrengti buvo paskirta septyni valakai žemės. Atstumai tarp stočių tiksliai išlaikyti tokie pat, kaip ir Kristaus kančios kelyje Jeruzalėje. Vyskupo Jurgio Belazaro ir jo įpėdinio Aleksandro Sapiegos pastangomis jau 1669 m. gražiame miške buvo pastatyta daug koplyčių, o ant aukščiausio Kalvarijos kalno iškilo Šv. Kryžiaus bažnyčia. 1772 m. vietoje medinės ten pastatyta dabartinė mūro bažnyčia. Iš viso buvo įrengtos 36 stotys. 19 iš jų mūrinės. Jos buvo išdėstytos tarp Neries ir Trinapolio, Baltupio ir Jeruzalės priemiesčio šilų ties Verkiais apie 7 km nuo Vilniaus. Stotys prasidėjo ties Baltupiu ir baigėsi Šv. Kryžiaus bažnyčioje.

žmogui atžvilgiu. Tikiu, kad tikrai tada žemėje būtų mažiau blogio. Šiandien mums reikia idealių žmonių kasdieniniame gyvenime. Šiandien reikia žmonių, kurie rodytų pavyzdį ne tik kalbėdami gražiais žodžiais, bet visu savo gyvenimu. Kun. Juozapas savo gyvenimu tą pavyzdį parodė. O mums visiems reikia labai daug, bet kartu ir labai nedaug: mylėti kiekvieną žmogų, priimti jį tokį, koks jis yra. Reikia, kad kiekvienas žmogus jaustųsi mylimas. Jeigu jis jaus tą meilę, jis savaime stengsis mylėti kitus. Žinodamas, kokia laimė yra būti mylimam, ir pats stengsis mylėti kitus. Bet tai įmanoma tik su Dievo pagalba.

Kun. Juozapas daug mylėjo, bet stiprybės sėmėsi iš Kristaus kryžiaus. Jo žodžiai, kuriuos dažnai kartodavo: „Viešpatie, duok man viską pakelti, kas sunku, kaip Tu ant kryžiaus, kaip pelnytą bausmę už savo, už tautos, už visų žmonių nuodėmes, už Tavo meilės paniekinimą”.

Ačiū Tau, Dieve už Tavo nuostabiai gražią kūrybą, kuri atsispindi ir Tavo kūriniuose. Ačiū, kad myli mus ir leidi mums mylėti. Padaryk, kad nė vieno žmogaus širdyje netrūktų meilės. Ačiū Tau, Dieve, kad leidi mums matyti ir pažinti Tave mylinčius žmones. Prašau Tave, kad jų būtų kuo daugiau. Dieve, uždek mūsų visų širdis meile! Meile Tau, artimui ir kiekvienam žmogui. Juk svarbiausias mūsų visų gyvenimo uždavinys - mokytis mylėti. Duok, Dieve, kad mes išmoktume mylėti.

Nuo pat Kalvarijų Kristaus kančios stočių atidarymo jas lankė daugybė maldininkų. Ypatin-
gai per Sekmines gausiai rinkosi Vilnijos lietu-
viai. Norėdamas padėti naujai atvykusiems susi-
pažinti su stotimis, kun. St. Kiškis 1940 m.
išleido “Vadovėlį Vilniaus Kalvarijų kryžiaus ke-
liui eiti”, kuriame buvo stočių planelis, kiek-
vienoje stotyje kalbamos maldos, ištraukos iš Šv.
Rašto.

Paroda sunaikintoms Kalvarijų koplyčioms
atminti turėtų būti ypač įdomi seniesiems vil-
niečiams dar menantiems Vilniaus apylinkėse
stovėjusias rokoko stiliaus koplytėles, papuoštas
dailininko Benjamino Balzukevičiaus paveikslais,
tiltelius, vartus. Sovietų armijai 1941 m. pavasarį
įrengus prie Vilniaus priešlėktuvinę zoną, tikin-
tiesiems įėjimas į koplyčias buvo uždarytas.

Išstovėjęsios 300 metų, koplyčios buvo iš-
sprogdintos per du kartus — 1962 ir 1963 metais.
(Lietuvos aidas)

MIRĖ ŽYMAUSIOJI LIETUVOS ETNOMUZIKOLOGE, MENOTYROS DAKTARĖ, PROFESORĖ JADVYGA ČIURLIONYTĖ

Balandžio pirmąją dieną, eidama devynias-
dešimt trečiuosius metus, mirė Jadvyga Čiur-
lionytė, jauniausioji Mikalojaus Konstantino
Čiurlionio sesuo, gimusi muzikaloje, tautiškai
susipratusioje šeimoje, muzikologijos ir fortepi-
jono mokslus išėjusi Maskvos, Leipcigo ir Berly-
no aukštosiose mokyklose. Jadvyga Čiurlionytė
visą savo gyvenimą paskyrė lietuvių liaudies
muzikai. Užrašinėdama liaudies dainas, išvaikš-
čiojo visą Lietuvą. Surinko daugybę archaiš-
kiausių dainuojamosios tautosakos pavyzdžių.
1937 m. pradėjo dirbti Lietuvių tautosakos ar-
chyve, o jau 1938 m. išėjo iš spaudos pirmas
stambus jos folklorinis darbas “Lietuvių liaudies
melodijos”, kurį sudarė 350 dainų bei instru-
mentinės muzikos pavyzdžių. 1955 m. išleistas
kitas stambus mokslinis darbas — 295 dainų
rinktinė “Lietuvių liaudies dainos”. Iš šių rinkinių
įkvėpimo originaliai kūrybai semiasi jau kelios
Lietuvos kompozitorių kartos. Liaudies muzikos
tyrinėjimų išvadas Jadvyga Čiurlionytė skelbė
minėtuose leidiniuose, tautosakos studijų rinki-
niuose, Simono Stanevičiaus, Antano Juškos už-

rašytų liaudies dainų rinktinėse, enciklopedijose,
mokslinėse konferencijose Lietuvoje ir užsienyje.
Didžiausias jos etnomuzikologijos darbas yra
“Lietuvių liaudies dainų melodikos bruožai”
(1966 m.), kuriame išsamiai apžvelgta lietuvių
liaudies muzikos tyrinėjimų istorija. Pirmą kartą
taip kruopščiai ir sistematiškai išnagrinėtos es-
minės mūsų dainų savybės.

1944—1947 metais Jadvyga Čiurlionytė skai-
tė liaudies muzikos kūrybos kursą Vilniaus uni-
versiteto studentams filologams. Nuo 1945 m. iki
gilios senatvės, kol leido jėgos, dirbo Lietuvos
konservatorijoje, dėstė liaudies muzikos kūrybą ir
visuotinę muzikos istoriją. 1948 m. konservatori-
joje įsteigė Liaudies muzikos kabinetą, kuris tapo
svarbiu folkloro studijų židiniu. Ji sukūrė lietuvių
etnomuzikologijos mokyklą. Visi lietuvių etno-
muzikologai yra jos bei jos mokinių mokiniai.
Jos pedagoginės intencijos buvo labai plačios.
Rūpindamasi vaikų tautiniu muzikiniu lavinimu,
jiems sukūrė originalių, harmonizavo liaudies
dainų, jomis pagrindė jau daugiau kaip 50 metų
pedagogikoje naudojamą pjesių rinkinį “Mažasis
pianistas”. Labai dideli profesorės nuopelnai
grąžinant į lietuvių kultūrą Mikalojaus Konstanti-
no Čiurlionio kūrybą. 1955 m. ji viena pirmųjų
spaujoje pakėlė balsą prieš niekinantį, iškreiptą
M. K. Čiurlionio meno oficialų vertinimą. Po
dvejų metų parengė spaudai didelį brolio forte-
pijono kūrinių rinkinį. Vėliau dar tris jo kūrybos
rinktines. Jau du kartus išleisti jos “Atsiminimai
apie M. K. Čiurlionį”.

Gražus kelias vingiuoja iš Vilniaus į dai-
ningąją Dzūkiją, į Druskininkus, Čiurlionių
miestą. Daug kartų juo keliavo ir Jadvyga Čiur-
lionytė, mėgdama stabtelti jos brolio vardu pa-
vadintoje kelio atkarpoje, pasėdėti ant pasiuntinių
suolelio. Balandžio 3 d. ji keliaus šiuo keliu
paskutinį kartą į gimtinę, į amžinojo poilsio vietą.
Tokia buvo jos valia — atgulti Dzūkijos žem-
elėn. (Lietuvos aidas)

PRIEŠKARINĖS LIETUVOS LAIKRAŠČIAI

“Lietuvos aide” Vytautas Labūnaitis rašo,
kad skųsdamiesi sunkiais laikais, ištuštėjusiomis
parduotuvių lentynomis, pajuokaujame, kad ko
ne ko, o laikraščių turime užtekčiai. Gal net per

daug. Ir ne vienas nustembame išgirde, kad prieš šešiasdešimt metų laikinoje sostinėje Kaune „Provincijos spaudos“ parodoje buvo eksponuota 216 leidinių.

Provincijos spaudos pradininkas buvęs knygnešio Jurgio Bielinio „Baltasis erelis“. Atgavus spaudą, atsirado keli provincijos spaudos centrai. Vienas jų buvo Šiauliuose. Šio miesto periodikos pirmtakas buvo „Sietynas“, pradėjęs eiti 1921 m. iki 1932 m. Šiaulių vardą garsino septyniasdešimt vienas laikraštis.

Dešimčia metų anksčiau Marijampolėje pradėtas leisti „Žiburyš“. Čia gimė „Beraštis“, vėliau tapęs mokytojų profesinės sąjungos žurnalu „Mokykla ir gyvenimas“. Didžiausias ir įtakingiausias marijampoliečių laikraštis „Suvalkietis“. Iš viso šiame mieste iki 1932 m. leista 35 laikraščiai.

Telšiečiai šauliai 1923—iaisiais pradėjo leisti „Telšių žinias“. Tai vienas iš šešiolikos šiame miesteėjusių laikraščių. Varniai, matyt, nenorėdami atsilikti nuo apskrities centro, 1930 m. leido „Atvangą“.

Panevėžys — dvylikos periodinių leidinių giminė. Čia darbo federacijos organo „Darbininkas“ ištakos.

Dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą Seinai buvo lietuviškos spaudos centras. 1905 m. čia atsirado „Šaltinis“. Kunigams buvo leidžiamas „Vadovas“, pirmieviams „Pirmieivio žiedai“.

Laikraščių leidėjų sąrašas yra ir Dzūkijos miestelis Kapčiamiestis, nors „Bakūžės“ teišėjo tik vienas numeris.

Raseiniečiai laikraščių leidyba susirūpino 1919-aisiais. Save ir kitus jie linksmo satyriniu laikraščiu „Raseinių Magdė“. Be „Magdės“ čia leisti dar aštuoni įvairioms nuomonėms atstovaujantys laikraščiai. Parodos stende pastebima, kad dabar raseiniečiai skaito tik kitų leidžiamus laikraščius. Patys leidyba neužsiima.

Biržuose ir Alytuje leista po 8, Tauragėje — 6, Ukmergėje, Jurbarko po 5, Zarasuose — 4, Palangoje, Kėdainiuose, Mažeikiuose, Žagarėje po 3, Vilkaviškyje, Pasvalyje, Kupiškyje, Žemaičių Naumiestyje po 2. Dar 8 miestuose ir miesteliuose po vieną laikraštį. Leidėjų neatsirado Utenoje, Rokiškyje ir kai kuriuose kituose miestuose.

■ Lietuvos katalikiškų mokyklų konferencija įvyko sausio viduryje Kauno kunigų seminarijoje. Pagrindinė tema — „Katalikiškos mokyklos idėja atgimstančioj Lietuvoj“. Susirinko mokytojai iš Kauno, Telšių, Marijampolės, Panevėžio, Rietavo ir kitų vietų. Konferencija prasidėjo šv. Mišiomis, kurias aukojo vysk. S. Tamkevičius. Pamoksle išryškino katalikiškos mokyklos pobūdį ir tikslus. Konferenciją pasveikino Toronto šeštadieninės mokyklos direktorė G. Paulionienė. Kauno kultūros ir švietimo skyriaus inspektorius P. Plumpa kalbėjo apie jaunimo kelią į tikėjimo pažinimą, apie dabarties mokytojo uždavinius. Vyt. Didžiojo universiteto prof. A. Žygas analizavo katalikiškos bendruomenės svarbą mokykloje. Kauno jėzuitų mokyklos mokytoja N. Čiučiulkienė išryškino katalikiškos mokyklos misiją šiuolaikiniame pasaulyje. Antrą dieną vyko mokytojų diskusijos pasidalinus grupėmis. Parinktai grupei patikėtas katalikiškų mokyklų statuto parengimas.

■ Vilniuje Šv. Kazimiero bažnyčioje Lietuvių Katalikų mokslo akademija pagerbė savo ilgametį pirmininką išeivijoje kun. prof. Antaną Liumą jo auksinio kunigystės jubiliejaus proga. Šv. Mišias kartu su lietuviais jėzuitais aukojo arkiv. A. Bačkis. Bažnyčios salėje istorikė Aldona Vasiliauskienė perskaitė pranešimą apie kun. dr. A. Liumos nuopelnus katalikų akademijai. Jubilatas susilaukė gausių sveikinimų. Jis filosofiją yra studijavęs Olandijoje, lituanistiką Vyt. Didžiojo universitete. Kunigu įšventintas 1942 m., jau būdamas jėzuitų ordino narys. Studijas gilino Tulūzos universitete. Nuo 1951 m. pradėjo dėstyti Gregorianiškame universitete Romoje. Jis yra atgaivinęs katalikų akademiją išeivijoje ir išleidęs daug jos veikalų bei sėkmingai rengęs suvažiavimus.

■ Anglijoje leidžiamo „Šaltinio“ Velykų numeryje kun. V. Šauklys, MIC, rašo, kad jis prof. J. Balčikonio bute aukojo šv. Mišias, ligoninėje išklausęs jo išpažintį ir suteikęs šv. Komuniją prieš jo mirtį. Taipgi skelbia, kad klinikoje prieš mirtį kun. A. Nezabitauskas išklausė išpažintį ir aprūpino šv. sakramentais Joną Basanavičių, mūsų tautos atgimimo tėvą, kuris mirė 1927 m. vasario 16 d.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Iš žodžių istorijos

Algirdas Sabaliauskas

Balandis

*Virš miestų rūkstančių griuvėsių
Balti balandžiai ištisė sparnus,
Ir neša jie sapnuos alyvos žiedą šviesų –
Lyg taikią žinią auštančių dienų...*

Eugenijus Matuzevičius

Mūsų *balandis*, latvių *balodis*, kaip ir pikt-zolė *balanda*, gražiai siejasi su žodžiais *baltas*, *balti*. Tokį siejimą patvirtintų daugelio kalbų balandžių pavadinimai, plg. anglų *dove* ‘balandis’, vokiečių *die Taube* ‘balandis’, airių *dub* ‘juodas’, graikų *peleia* ‘laukinis balandis’, graikų *pelios* ‘mėlynas, pamėlynavęs’, persų *kabūtar* ‘balandis’, persų *kabūd* ‘mėlynas’, osetinų *aeksimaeg* ‘laukinis balandis’, osetinų *aeksin* ‘tamsiai pilkas’. Kai kas iš karto prisimins čia turbūt ir rusų *golub* ‘balandis’, rusų *goluboj* ‘žydras, melšvas’. Tačiau rusų ir kitose slavų kalbose veikiausiai ne balandis savo vardą nuo spalvos gavo, o spalva balandžio vardu pavadinta. Apie rusų *golub* ‘balandis’ kilmę tiek hipotezių prikurta, kad čia jų ir atpasakoti būtų neįmanoma. Pavyzdžiui, vieni šį žodį sieja su mūsų *gulbė*, kiti — su mūsų *gelumbe* (‘toks vilnonis audinys’), kiti laiko skoliniu iš lotynų kalbos, dar kitiems atrodo, kad šitą žodį indoeuropiečiai jau rado atsikraustę į Europą.

Neseniai kalbininkai atkreipė dėmesį, kad ir osetinų kalboje yra naminio balandžio pavadinimas *baelon*, kuris labai primena lietuvių ir latvių kalbų balandžio pavadinimus. Ar čia atsitiktinumas, ar sena giminystė?

Lietuvių kalboje, kaip žinoma, šalia *balandis* vartojamas ir šio paukščio pavadinimas *karvelis*, kurio kilmė yra labai neaiški. Pirmiausia turbūt kiekvienas jį norėtų sieti su žodžiu *karvė*. Bet koks jų prasminis ryšys? Galėjo kartais ir taip būti, kad laukinį balandį lietuviai vadino *balandžiu*, o naminį *karveliu*. Gal šis ir mėgo apie karves sukinėtis? O gal ir lietuvių kalbos žodyje *karvelis* slypi koks nors šiandien mūsų kalboje išnykęs spalvos pavadinimas.

Šio paukščio vardu yra pavadintas ir atitinkamas mėnuo. Vienuose rašto paminkluose juo vadinamas trečias, o kituose, kaip ir dabar, ketvirtas metų mėnuo. Mėnuo vadinamas abiem mūsų paukščio vardais: be šiandien įprasto *balandžio*, *balandinio*, randame ir *karvelį*, *karvelinį*, *karvelio mėnesį*. Žmonės taip šiuos mėnesius pavadino dėl to, kad tuo laiku balandžiai ypač gražiai burkuoja, o tai ženklas, kad atėjo pavasaris.

Šiuo metu lietuviai *balandžio* ir *karvelio* reikšmių, galima sakyti, visai neskiria ir vartoja kaip sinonimus. Tačiau yra viena išimtis. Turbūt niekas nesako *taikos karvelis*, o sako tik *taikos balandis*. Taip atsitiko todėl, kad toks *balandis* atsirado tik 1949 metais, kai Paryžiaus sienos mirgėjo plakatais, skelbiančiais pirmojo taikos šalininkų kongreso atidarymą, o tų plakatų centre puikavosi garsiojo dailininko Pablo Pikaso pieštas balandis. Suvažiavimo dieną Pablui Pikaso gimė ir dukra, kurią jis pavadino *Paloma*. Šis žodis gimtojoje Pablo Pikaso ispanų kalboje reiškia balandį. Pasakymas ‘taikos balandis’ paplito įvairiose pasaulio kalbose. Lietuvių kalboje jis iš karto buvo pavadintas *taikos balandžiu*, ir niekas *balandžio* šiame pasakyme *karveliu* keisti jau nemėgino.

Pablą Pikaso piešti balandį paskatino Biblijos pasakojimas apie didįjį tvaną. Kai balandis į Nojaus laivą atnešęs alyvų šakelę ir šis supratęs, kad galima grįžti atgal į namus: tvanas jau pasiėgęs.

Idomu, kad ir anglai *taikės balandį* vadina *the dove of peace*, o kai kalba apie paprastą balandį, ypač tą, kuris teršia aikštes ir gatves, var-

toja žodį *pigeon*. Be kita ko, šis žodis gali reikšti ne tik balandį, bet ir žioplį, neišmanėlį. Turbūt jau ir ši aplinkybė trukdytų žodžiui *pigeon* būti garbingu taikos simboliu. O anglų *pigeon*, priešingai daugelio kalbų balandžio pavadinimams, nėra susijęs su kokia nors spalva. Per prancūzų kalbą šis pavadinimas atėjo iš lotynų kalbos, o lotynų *pipio* (vienaskaitos galininkas *pipionem*) yra sietinas su veiksmažodžiu *pipire* ‘čirškėti, cypsėti’.

Na, o kodėl balandžio pirmoji yra kvailių diena, kodėl mes šią dieną nesivarždami, su dideliu malonumu apgaudinėjame savo draugus? Klausimas nėra paprastas, aiškinti mėginta įvairiai.

Štai vieni šį paprotį sieja net su antikos mitologija. Žemdirbystės deivės dukra Proserpina vieną kartą linksmai žaidusi Eliziejaus laukuose. Jau pilną sterblę ji buvo prisiskynus narcizų, kai iš kažkur išlindęs požemio karalystės valdovas

Plutonas. Čiupo jis gražiąją Proserpiną ir nusinešė į savo karalystę. Motina, išgirdusi dukros šauksmo aidą, metėsi įkandin. Tačiau jau buvo vėlu, jos misija buvusi nesėkminga: iš požemio karalystės nieko negalim išvaduoti. Nuo to laiko ir atsiradęs paprotys lengvatikius žmones siųsti atlikti kokius nors beprasmiškus reikalus.

Gal arčiausia tiesos yra aiškinimas, kad kvailių diena atsirado, kai keitėsi Europos kalendoriai. Viduramžiais daugelis krikščioniškų šalių naujus metus pradėdavo švęsti kovo 25 ir baigėdavo balandžio 1 dieną. Paskutiniąją šių švenčių dieną žmonės mėgdavo savo draugams ir kaimynams nešti dovanas. Kai 1752 metais anglai vietoje Julijaus įsivedė Grigaliaus kalendorių, Naujųjų metų šventės buvo perkeltos į sausio pirmąją dieną. Tačiau įvairūs juokdariai dar juokingesnes dovanas nešdavo ir balandžio pirmąją. Taip ši diena ir tapusi kvailių diena.

Mirti nebaisu.....atkelta iš psl. 246

Tėvynę, jos vardu atėjo sąskaita apvaliai pinigų sumai, kurią ji turėjo sumokėti už išlaikymą lageryje. To nepadarius, prisi-statė pareigūnai aprašyti turtą. Tačiau ji teturėjo tuštoką nediduką lagaminėlį, kurio nedrįso konfiskuoti. Tad tarybų valdžia ir čia “apturėjo” nuostolį.

Aštuoniolika metų Marija triūsė Kraujo perpylimo stotyje rūbininke, užsidirbo minimalią pensiją ir gavo šaltą, be patogumų kambarį. Tačiau ji niekuo nesiskundžia, maloni šypsena nedingsta nuo veido: “Kad tik Lietuvai būtų gerai”.

“Kaip vertinate savo gyvenimą dabar, daug kartų permąstyta, apsvarstyta nemigo naktimis?” — išdrįsau paklausti. Moteris atsako tais pat žodžiais, kuriuos ištare prieš daugelį metų po teismo, kai jai buvo leista pasisakyti: “Mano kelias buvo teisingas. Ir juo eisiu iki galo. Mirti nebaisu. Baisu išduoti”.

■ Kaune buvo suorganizuota jaunųjų blaivininkų, vadinamų valančiukų (vysk. Valančiaus sekėjų), šventė, kuri tęsėsi tris dienas. Buvo atvykusių net iš Rygos ir Mažosios Lietuvos mokyklų. Iškilmės prasidėjo Mišiomis seminarijos bažnyčioje. Apie šimtinė buvo tautiniais drabužiais pasipuošusių. Paskui valančiukai rinkosi prie vysk. M. Valančiaus kriptos bazilikos pogrindyje. Čia valančiukai vysk. Valančių pagerbė gėlėmis, susikaupimu, degančiomis žvakutėmis, deklamavo eiles.

■ Lietuvoje šalia Liet. katalikų mokslo akademijos židinių Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose dar įsikūrė naujas židinys Panevėžyje.

■ Kaune vasario 25 ir kovo 10 d. įvyko pirmieji Katalikų mokslo akademijos židinio filosofiniai seminarai. Buvo nagrinėjama J. Ratzingerio “Krikščionybės įvadas”.

■ Vilkaviškio geležinkelio stotyje, kur su tėviške atsisveikindavo išvežamieji į sovietinę tremtį, pastatyta ažuolinė skulptūra, kurią sukūrė J. Šalčiūnas. Paminklą pašventino par. klebonas dekanas kun. V. Gustaitis.

Gerbiamas Redaktoriau,

Š.m. balandžio mėn. numerį Janina Miliauskienė parašė įdomių minčių, su kuriomis visiškai sutinku. Reiškiu pagarbą jai, išdrįsusiai pasakyti teisybę, ir Jums, nepabūgusiam liberališkai nusiteikusių žmonių galimiams užpuoliams. Žinau, kad yra "katalikų", kuriems kiekvienas pakeitimas yra priimtinas, nes jis lengvina krikščioniškų pareigų atlikimą. Daug lengviau pasakyti, kad nėra nuodėmės ar pragaro, nes jie nelaiko savo veiksmų nuodėmingais, nors tie veiksmai tikrai gal yra nesuderinami su Kristaus mokslu. Kai kurie skelbia, kad Dievas yra toks geras, jis visus nuves į dangų. Bet jie užmiršta, kad, norint patekti į dangų, reikia laikytis Dievo įsakymų ir Kristaus mokslo.

Galvojimas, kad II Vatikano susirinkimas padidino tikinčiųjų skaičių, nėra teisingas. Kai kurie nesuprato to susirinkimo pagrindinės minties ir nuėjo į klystkelius. Seminarijos ir vienuolynai ištuštėjo, daugelis kunigų ir vienuolių metė savo pašaukimą. Kam jaunimui eiti į seminarijas ir vienuolynus, jeigu ten nebėra idealizmo ir reikiamos pagarbos Dievui bei pasirinktam pašaukimui.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Dievo namai dabar kai kur paverčiami "daržinėmis", susirinkimų salėmis.

Galvojimas, kad suliberalinta Bažnyčia patrauks daugiau žmonių, ypač jaunimo, nepasitvirtino.

Antanas Paužuolis

J. Miliauskienės mintys balandžio mėn. numerį tikrai aktualios. Būtų gera, kad kunigai atkreiptų į tai dėmesį ir pagalvotų, ką reikėtų pataisyti. Vyresnieji yra kantrūs, eina į bažnyčią, ignoruoja "nesusipratimus" ir savaip meldžiasi.

Jaunesnieji atvirai pasako: "Man tos pamaldos bažnyčioje nieko neduoda. Dažnai ten sėdime pasyvūs ir laukiame pabaigos". Drįstu pasakyti, kad tai tiesa daugelyje bažnyčių. Iškilmingų pamaldų su chorų ir giesmėmis beveik nebėla. Sekti kunigų maldas didelėse bažnyčiose neįmanoma. Įtaisyti mikrofonai dažniausiai blogai veikia. Garsiau kalbėti nesistengiama, tad nėra kontakto tarp esančių prie altoriaus ir toliau bažnyčioje. Išeina žmonės beveik negirdėję ir nesupratę nei maldos žodžių, nei pamokslo. Po kiek laiko, netekę kantrybės, pradeda abejoti, ar bevarta eiti į bažnyčią. Neveikiant gerai mikrofonui, kartais kunigas išeina pamokslo sakyti į pagrindinį bažnyčios taką. Padėtis pasidaro dar blogesnė. Nepatenkintieji pamaldomis tikintieji pradeda bažnyčią visai apleisti arba eina į kitų tikybų bažnyčias.

Būtinai reikėtų mūsų lietuvių bažnyčiose sustiprinti visų dalyvaujančių giedojimą, vieningą, garsų maldų skaitymą, prašyti kunigus trumpų, bet prasmingų, gerai paruoštų pamokslų.

Angelė Gailiūnienė

Janina Miliauskienė pageidavo skaitytojų atsiliepimų į savo mintis, pateiktas balandžio mėn. numerį. Norėčiau atsiliepti tik į svarbiausią, mano nuomone, klausimą.

Mums nieko svarbesnio negali būti šioje Žemėje kaip Eucharistija. Jėzus, prisikėlęs iš mirties ir įžengęs į dangų, nepaliko mūsų vienišų, bet iš savo begalinės meilės ir gailėstingumo padarė stebuklą stebuklą, pasilikdamas su mumis visam laikui Eucharistijoje. Be jo mūsų žemiškoji kelionė būtų tik tamsi, klaidi naktis.

Kai Jėzus Eucharistijoje mums yra taip svarbu, tai visai aišku, kad bažnyčioje jį norėtume matyti pačioje garbingiausioje, centrinėje vietoje.

Kostas Paulius

Gerbiamoji Redakcija,

Jūsų žurnalo š.m. balandžio mėn. numerį buvo labai įdomus Janinos Miliauskienės laiškas. Dėl ten iškeltų kai kurių minčių nors trumpai noriu pasisakyti.

Komunija. Aš tikiu, kad daugumas Komunijos eina tik dėl to, kad eina visi, nežiūrind, koks yra jų sąžinės stovis.

Šeštadienio Mišios. Žmonės dalyvauja šešta-

Pabandykite — nepakenks

Turbūt visiems patinka dainos ir muzika, bet mums neateina nė į galvą, kad iš jų gali būti ir kitokios naudos. Kai kurie tyrinėtojai tvirtina, kad daina ir muzika gali būti lyg vaistai mūsų sveikatai palaikyti.

Kai garso vibracijos derinasi su mūsų vidiniais ritmais, jos palankiai veikia organizmą: sudainavus melodingą dainą, galima nuraminti pairusius nervus. Taip pat pastebėta, kad mėgstantiems dainuoti greičiau gyja žaizdos. Senovės Indijos traktatuose tvirtinama, kad balsių pratęstas tarimas su šypsena gali pakeisti dainavimą. Jei norite, kad gerai dirbtų smegenys ir inkstai, pabandykite tęsti “i-i-i” vienodu aukščiu, kol beveik visai iškvėpsite. Toks pats pratęstas tarimas “e-e-e” gerai stimuliuoja vidaus sekrecijos liaukas, “a-a-a” masažuoja gerklę ir skydliaukę, “o-o-o” sutvarko vidurinę krūtinės ląstos dalį. Pagaliau “oi-oi-oi” labai naudinga širdžiai. Pratimai daromi kartą per dieną, pakartojant kiekvieną po 3-4 kartus.

Gerų rezultatų pasiekama ir gydant muzika, tik ne bet kokia, o klasikine. Eksperimentai patvirtina, kad Bethoveno 5-oji simfonija gerina širdies veiksmą, o “Mėnesienos sonata” pašalina susierzinimą. Šopeno mazurkos ir Štrauso valsai kelia nuotaiką, nuveja nerimą. Įširdusiems ge-

riausia yra paklausti Bacho “Itališkojo koncerto”, jis sušvelnina pyktį. Na, o hipertonicai turėtų atminti, kad Čaikovskio “Gulbių ežero” muzika ir Šopeno noktiurnas re-minor mažina kraujo spaudimą.

Pabandykite — nepakenks, bet gal tikrai padės.

Skandinavės ilgiau ir geriau gyvena

Jeigu esate moteris, geresnės vietos Žemėje už Skandinaviją nerasete. Tokia išvada padaryta Jungtinių Tautų pranešime. Jame lyginamas ir vertinamas moterų gyvenimas daugiau kaip 160 pasaulio šalių. Keturias pirmąsias vietas užima Skandinavijos šalys. Pirmauja Suomija, kur moterys ne tik ilgiau gyvena už kitų šalių moteris, bet turi ir daugiau teisių, didesnes galimybes kilti karjeros laiptais. Nuo suomių labai mažai teatsilieka švedės ir norvegės.

Lyčių lygybės sferoje suomės neabejotinai pirmąja — už tą patį darbą su vyrais jos gauna vienodą atlyginimą, užima atsakingus postus korporacijose ir administracijoje. Suomijos moterys yra labai nepriklausomos.

85% Suomijos moterų iki 65 m. amžiaus turi nuolatinį arba laikiną darbą, o 25% — išlaiko savo šeimą. Šeimyninis gyvenimas ir motinystė nesusimąžina moterų tarnybinių galimybių: 65% išteklėjusių Suomijos moterų dirba.

Toliausiai nuo lyčių lygybės idealo yra portugalės ir airės, bet ir jas dar pralenkia Kenijos moterys, kurių amžiaus ilgumas yra dukart trumpesnis negu vyrų.

Baldai iš pieno pakelių

Firma “Tetra Pack”, gaminanti pakelius pieno ir vaisių sultims laikyti, pati ėmėsi jų perdarbimo. Pakeliai yra smulkinami, įkaitinami ir presuojami. Taip gaunamos lengvos, bet gana patvarios plokštės bei įvairios detalės baldams gaminti.

dienio Mišiose dėl savo asmeniškų patogumų. Sekmadienis nustoja savo šventumo ir pasidaro tik eilinė paprasta diena.

Mišiolėlis. Išleidimas lietuviško mišiolėlio yra didelis nesusipratimas. Aš jį turiu, bet nenaudoju. Jis yra labai nepatogus ir nepraktiškas. Vietoje šio mišiolėlio būtų būvą geriau išleisti maldaknygę, kur būtų įprastinės maldos.

D. Zakaras

Bemiegės naktys

Anglijos universitetų miego laboratorijose tyrinėjami elektriniai ir cheminiai procesai, vykstantys žmogaus organizme miegant. Tyrimai parodė, kad nemigos kankinamas žmogus iš tikrųjų nemiega daug mažiau negu jam atrodo. Taip nebūna, kad visiškai nemiegotų. Nemigos naktis dažniausiai neturi blogo poveikio kitos dienos darbui. Mokslininkams pavyko sukurti elgesio modelį, kaip gerai išsimiegoti. Štai jų patarimai.

Valandą prieš miegą imkis kokio nors darbo, kuris padėtų atsipalaiduoti. Nusistatyk miego ritmą, žadintuvą kasdien prisuk tai pačiai valandai, poilsio dienomis nesistenk „atsimiegoti“. Neik gulti, kol nesijauti mieguistas, nors ir būtų vėlu. Jei negali užmigti, kelkis ir imk ką nors veikti, kol užsinerėsi miego. Geriausia būtų išeiti į kitą kambarį, kad nekiltų asociacijų su miegamuoju.

Svarbiausia atmink, kad niekas dar neįrodė, jog visi turi miegoti vienodai. Aštuonios valandos per parą — tai vidutinė, bet ne ideali trukmė. Organizmas pats pasiima tiek miego, kiek jam reikia.

Kiek medžiai išgarina vandens

Medžių lapuose yra daugybė mikroskopinio dydžio žiotelių. Pavyzdžiui, ąžuolo, buko, kaštono ar uosio lapų viename kvadratiname centimetre jų būna 20 tūkstančių. Žiotelėmis augalai sugeria daug anglies dioksido, reikalingo jų mitybai, stiebo bei šaknų augimui. Pro jas išgarinama daug vandens. Antai suaugęs ąžuolas per vieną vasaros dieną išgarina apie toną vandens. Lapuočiams tai nėra pavojinga. Vidutinio klimato zonoje daugelyje vietų per vasarą ne kartą palyja ir dirvoje susikaupia pakankamai drėgmės. (Iš „Mokslas ir gyvenimas“ 1991 m. Nr. 11)

Santuoka ir skyrybos

Statistikos duomenimis, daugiausia santuokų pasaulyje yra JAV — 10,1 tūkstančiui gyventojų. Europoje pirmavo Tarybų Sąjunga, nors pastaraisiais metais linkus pamažu užleisti pozicijas.

Pagal ištuokas JAV taip pat pirmuoja pasaulyje — tūkstančiui gyventojų 5 ištuokos. Europoje daugiausia skyrybų Jugoslavijoje — tūkstančiui gyventojų 4 ištuokos. Buvusioje Tarybų Sąjungoje — 3,4; Anglijoje — 2,9; Danijoje — 2,8; Čekoslovakijoje — 2,5.

— Mama, dėl ko tu ištekejai už tėtės? — klausia šešerių metų Tomukas.

— Na, vaikeli, tai jau ir tu pradedi stebėtis, — atsako motina.

— Dėl ko reikia padėti mamytėms? — klausia mokytoja pirmo skyriaus mokinį.

— Dėl to, kad jos storos, — atsako berniukas.

— Vieną lietuvių daktarą, kuris niekada neatsisakydavo vykti pas ligonį, nežiūrint ar ligonis bus vargšas ar turtingas, vidurnaktį kažkas kviečia telefonu atvažiuoti pas ligonį. Daktaras buvo labai pavargęs. Šiek tiek pagalvojęs, jis klausia:

— Ar turite kuo užmokėti?

— Taip, turime, — atsako.

— Tai šaukite kitą, jauną daktarą. Aš esu per senas vidurnaktį vykti pas ligonį, kuris gali užmokėti...

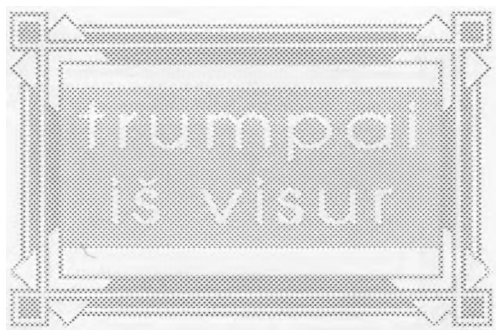

Prancūzų dailininkas Horace Vernet piešė prie Ženevos ežero. Netoliese piešė dvi svetimšalės. Viena jų priėjo pažiūrėti, ką jis piešia, ir davė jam patarimų. Už patarimus jis padėkojo.

Rytojaus dieną jis tą svetimšalę sutiko garlaivyje.

— Pone, jūs esate iš Prancūzijos, tai turite pažinti didįjį dailininką Vernet. Sako, kad jis yra laive. Ar negalėtumėte man jį parodyti?

— Gerai, panele, jūs jį jau pažįstate, nes vakar jam davėte piešimo pamoką.

■ Panevėžyje tikintiesiems grąžinti vyskupijos rūmai. Juose atidaryta katalikų mokykla: dvi pirmosios klasės ir viena antroji. Vadovauja vyskupijos kurijos atstovas. Pamokos pradedamos ir baigiamos malda.

■ Kauno arkikatedroje — bazilikoje kiekvieną mėnesio antrą sekmadienį vyksta mokytojams rekolekcijos.

■ Vysk. M. Valančiaus blaivybės sąjūdžio moterų taryba pirmame posėdyje sausio 14 d. savo šūkiu pasirinko: “Dora, sveika, laisva Lietuva”. Savo blaivystės ir doros idealus pasiryžo skleisti ir per televiziją.

■ Alytaus Šv. Kazimiero bažnyčioje buvo pagerbtas prof. Kazimieras Raišinskas jo 85-jo gimtadienio proga. Susirinko daug profesoriaus auklėtinių, miesto inteligentų ir švietimo vadovų. Šv. Mišias aukėjo parapijos klebonas kun. J. Gražulis.

■ Baltarusijoje Šv. Tėvas įkūrė Mohiliovo arkivyskupiją — metropoliją ir Pinsko bei Gardino vyskupijas. Jose yra apie 1,5 mil. katalikų, kurių dauguma lenkų kilmės. Minsko-Mohiliovo arkivyskupas K. Sviatekas buvo komunistų kalintas lageriuose dešimtį metų. Baltarusijoje veikia 150 bažnyčių, 87 restauruojamos ir 9 statomos. Višose trijose vyskupijose darbuojasi 130 kunigų. Gardino kunigų seminarijoje mokosi 55 klierikai.

■ Irane palaipsniui uždaromos abortų klinikos.

■ Berčiūnų mokykloje, Panevėžio rajone, sausio 28 d. susirinkus mokiniams ir mokytojams, mokyklos direktorius pakvietė kapelioną kun. J. Jurgaitį, paprašė jį pašventinti patalpas, kryžių ir vesti tikybos pamokas. Po šventinimo apeigų kun. Jurgaitis pasakė: “Kristus — mūsų gyvenimo šviesa. Mokykla — jo šventovė. Mokiniai — jo auklėtiniai. Savo visu gyvenimu jie turi panašėti į Kristų. Kokie mes laimingi — Kristus mokosi su mumis”. Mokiniai pamoką pratęsė eilėraščiais, giesmėmis ir dainomis.

■ Jonas Paulius II 1993 m. pasiryžęs vykti į Denverį, kur rugpjūčio 12-15 dienomis dalyvaus Pasaulio Jaunimo dienos iškilmėse.

■ Kard. V. Sladkevičius pasiuntė raštą Aukšč. Tarybos pirmininkui V. Landsbergiui, prašydamas paveikti, kad pasipelnymo tikslais Lietuvos televizija neperduotų demoralizuojančių pornografinių dalykų savo programose.

■ Eucharistinio Jėzaus seserų kongregacija, kurią 1947 m. Lietuvoje įsteigė kun. Pr. Masilio-

Daktare, girdėjau, kad suradote puikų vaistą storulėms pagydyti. Jei ne paslaptis, gal ir mums pasakytumėte?

— Mielu noru. Jūs, be abejo, pažįstate storulę Vytautienę. Ji vis nesutikdavo pajudėti iš namų, o svoris nuolat augo. Pasižadėjau jai padėti, jeigu ji kasdien kas savaitę ateis rytais pas mane.

— Ir ateidavo?

— O, taip. Aš jai papasakodavau kokį įdomų nuotykį, neva paslaptį, su jos pažįstamais. Ir tai labai pagelbėjo.

— Tai ką ji darė?

— Iki pietų apeidavo 10-15 šeimų, kartodama jai pasakytas žinias, ir svorį numetė.

Berniukas grįžta iš mokyklos su kruvina nosimi. Tai pamačiusi, motina šaukia:

— Tai vėl susimušei? Aš gi tau sakiau, kad, prieš pradėdamas muštis, suskaičiuotum ligi penkiasdešimt!

— Taip, be Jonui motina liepė suskaičiuoti tik ligi dvidešimt penkių.

nis, SJ, kad jos talkintų sielovados darbuose, dabar turi 95 seseris ir 8 naujokes. Jos dėsto tikybą mokyklose, skaito paskaitas, rengia vaikus ir suaugusius prie sakramentų, darbuojasi ateitininkų ir skautų organizacijose, dirba "Caritas" žurnalo leidžiamo vaikų priedo "Žiburėlio" redakcijoje. Dabar rūpinasi įsteigti savo naujokynui būstinę. Jų adresas: Donelaičio 36, 3000 Kaunas, Lithuania.

■ Iš Ispanijos į Klaipėdą atgabenta: "Kirche in Not" dovana — 100.000 egzempliorių knygos: "Dievas kalba savo vaikams". Knygos paskirstytos visoms vyskupijoms.

■ Ukrainai nuncijumi popiežius paskyrė arkiv. Antonio Franco.

■ Vysk. S. Tamkevičius viename Vokietijos katalikų suvažiavime kalbėjo apie Bažnyčios padėtį Lietuvoje. Apie du milijonus katalikų aptarnauja tik apie 600 kunigų, kurių daugumas vyresnio amžiaus. Kasmet į kunigų seminarias įstoja po 70-80 klierikų.

■ Kaune Lietuvos Bažnyčiai sugrąžinti buvusieji šv. Zitos draugijos pastatai.

■ Vytauto Didžiojo universiteto katalikiškame Teologijos-filosofijos fakultete studijuoja 141 studentas.

■ Sibiro lietuviai trečiame savo suvažiavime Barnaule nutarė kreiptis į kard. V. Sladkevičių, kad būtų parūpintas lietuvis kunigas Sibiro lietuviams.

■ Pelesoje, Vilniaus krašte, vadovaujant kun. Kastyčiui Kriščiukaičiui, statomi parapijos namai — krikščioniškos kultūros židiny. Tos parapijos bažnytelė komunistai buvo pavertę kolūkio sandėliu, bet pelesiškai, remiamai Lietuvos kultūros fondo, bažnyčią atstatė, ir ją 1989 m. pašventino arkiv. J. Steponavičius.

■ Lietuvių religinio gyvenimo istorijos, kurią ruošia istorikas kun. Vincas Valkavičius, pirmas tomas jau išspausdintas. Tai bus trijų tomų veikalas "Lithuanian Religious Life in America". Pirmame tome aprašomi lietuvių vienuolynai, "Alkos" archyvas Putname, Lietuvių religinė šalpa ir kitos kun. K. Pugevičiaus vadovaujamos įstaigos, Floridos lietuviai, Vašingtono lietuvių gyvenimas, angliakasiai West Virginijoje. Suglaustai informuojama apie lietuvius kunigus. Įvadą

parašė istorijos prof. Vikt. Greene. Dedamas ir Europos istoriko T. Mikalskio vedamasis.

■ Kun. K. Pugevičius su dideliu pasišventimu ir plačiu sugebėjimu ilgesnį laiką vadovavo Lietuvių Katalikų religinei šalpai, balandžio 30 d. baigė šią tarnybą. Dabar šiai institucijai vadovauja direktorių tarybos vykdomasis komitetas: vysk. P. Baltakis, OFM, ir A. Sabalis, o einamuosius reikalus tvarko gen. sekretorė R. Virkutyte, talinama Ramunės ir Andriaus Adams.

■ Kinijoje balandžio 13 d., sirgdamas plaučių uždegimu, mirė vysk. Juozapas Fan Xueyan. Komunistai buvo jį išlaikę kalėjimuose 30 metų už tai, kad jis nesutiko atsimesti nuo R. katalikų Bažnyčios.

■ St. Xavier kolegija Čikagoje nuo gegužės 1 d. paverčiama universitetu. Vieta — Čikagos pietuose, 103 gatvė ir Central Park Ave. Kolegija gyvavo 145 metus, vedama Mercy seserų vienuolijos. Dabar turima 3.700 studentų. Diplomus galima pasiekti iš 19 mokslo šakų. Šią švietimo įstaigą lanko nemažai lietuvių, taip pat dėsto keletas lietuvių.

■ Vokietijoje Vasario 16 gimnaziją geriausiais pažymiais baigusi Vilija Bijūnaitė, iš Toronto, šiemet pradėjo studijuoti teologiją vieninteliame Vokietijos katalikų universitete. Kai baigs, ji yra pasiryžusi vykti į Lietuvą tikybos dėstyti.

■ Kun. K. Pugevičiui, parodžiusiam daug pasišventimo ir sugebėjimo dirbti Lietuvių religinės šalpos įstaigoje, jai vadovaujant, balandžio 26 d. buvo įteiktas National Ethnic Coalition of Organizations medalis.

■ Lietuvos krašto apsaugos ministras Andrius Butkevičius, lydimas ambasadoriaus St. Lozoraičio, buvo priimtas specialioje popiežiaus audien-cijoje. Perdavė popiežiui informacijas, ypač atkreipdamas dėmesį į žalingumą svetimos kariuomenės buvimo Lietuvoje.

■ Kaišiadoryse nuo vasaros pradžios numatytas intensyvus katalikų spaustuvės statybos darbas. Spaustuvė tarnaus visoms vyskupijoms. Spaustuvė gali kainuoti netoli 90 mil. rublių. Vyriausybė yra paskyrusi 6 mil., JAV vyskupų konferencija paskyrė 200.000 dol., iš Kanados vyskupų gauta 4.000 dol. Susilaukiama paramos ir iš kitų užsienio katalikų organizacijų. Jei nepritrūks lėšų ir

statybos medžiagų, numatoma spaustuvę paleisti į darbą jau 1993 m. vasarą.

■ Lietuvos katalikai organizuoja našlaičiams vaikams kaimelius, sudarę fondą Vaikų tėviškės namams. Parinktas sklypas Pavilyje. Du architektai ruošia planus. Aplankė vokiečių architektas iš “SOS Kinderdorf International”. Statyba numatyta pradėti dar prieš žiemą. Kaimely galės sutilpti apie 120 vaikų. Tarptautinė organizacija įsipareigojo padėti finansais. Tokių našlaičiams namų statybą norintieji paremti, aukas gali siųsti per Lietuvių Kat. religinę šalpą.

■ JAV katalikų labdara šiemet švenčia 75 m. sukaktį. Buvo suorganizuota po revoliucijos Rusijoje 1917 m. Iš pradžių toje institucijoje dirbo tik trys žmonės, dabar į šias pastangas įtraukta 3.000. Vadovauja vyskupų komisija, tačiau techniškam darbui Vašingtone sudarytas štabas, kurio vadovybėje yra kun. dr. J. Šarauskas. Paskutiniu metu iš šios institucijos susilaukė žymios paramos naujos nepriklausomos valstybės, atgavusios laisvę nuo Kremliaus tironų. Ypač Lietuva susilaukė geros paramos. Ši institucija dabar vykdo net 200 programų, kuriose paremiama apie pusė milijono labiausiai paramos reikalingųjų.

■ Genocido aukų — žydų apleistas kapinės Lietuvoje baigia tvarkyti savivaldybės įstaigos, padedant ir Bažnyčios žmonėms.

■ Lietuvos ambasadorius Vašingtone Stasys Lozoraitis, šioje įstaigoje turėdamas labai daug darbo, pasitraukė iš Lietuvos pasiuntinio pareigų Vatikane. Šioms pareigoms Vatikane dabar paskirtas jo jaunesnysis brolis Kazys Lozoraitis.

■ Peru valstybėje, Pietų Amerikoje, jau 34 metus darbuojasi Rekenos misijų vietovėje lietuvaitė Apolonija Valeikaitė. Ji ten yra vienintelė Lietuvaitė seselė. Jau ji baigia 83-čius amžiaus metus, yra trapios sveikatos, bet kiek tik turėdama jėgų dirba su neturtingais misijų vaikais, juose ugdydama krikščioniškuosius idealus. Vienintelis jos ryšys su lietuviais — gaunami laišukai ir laiškai. Jos adresas: Martires del Petroleo 340, Rekena, Peru, S.A.

■ Lietuvoje išleistas pirmasis vadovėlis katechetams — “Tikiu”, išverstas iš italų kalbos. Bus išleistos penkios šio vadovėlio dalys, atskiros knygos. Vadovėlį vertė Algimantas Gudaitis,

redagavo kun. Vaclovas Aliulis ir Laima Vanaigaitė. Išleido Lietuvos katechetinė komisija ir Lietuvos rašytojų sąjungos spaustuvė. Vadovėlis skirtas tik katechetams, bet tinka pasiskaityti ir visiems tikintiesiems; gali padėti formuoti taurią krikščionišką asmenybę.

■ Prieš 80 metų, 1912 m. balandžio 14. d. vidurnaktį, susidūręs su ledo kalnu, nuskendo liukšusinis didžiausias to meto laivas Titanikas, plaukdamas iš Southamtono į Niujorką. Nuskendo apie 1000 jūrų mylių nuo Niujorko. Išgelbėti 711, nuskendo 1504, jų tarpe ir lietuvius kun. Juozas Montvila, 27 m., tik prieš keletą metų išventintas kunigu. Vyko į Ameriką, nes buvo rusų administracijos persekiojamas už lietuvišką veiklą. Skęstant laivui, jam buvo pasiūlyta išsigelbėjimo vieta, tačiau jis atsisakė, pasilikdamas skęstančiame laive iki paskutinės minutės, guosdamas, ramindamas kitus skęstančius.

■ Rusijoje jaučiamas religinis atgimimas. St. Petersburgo miesto mokykloms buvo išdalinta milijonas knygų su Šv. Rašto ištraukomis. Dar 3 milijonai atiduota kitiems miestams. Maskvoje išdalinta 4 milijonai Naujojo Testamento, taikant tiems, kurie buvo ateistai. Dalinamos knygos Maskvos Gorkio parke, moterų kalėjimuose, prie McDonald užkandinių, net ir pačiame parlamente Kremliuje. Maskvos gatvėse, požeminiuose traukiniuose, kuriamos nešiojamo tipo bibliotekos.

■ Kauno kunigų seminarijoje rektorius kun. Algis Baniulis kieme pašventino kryžių, kurį padovanojo “Lituanica” avalynės fabriko tarnautojai.

■ Vytauto Didžiojo bažnyčios rektorius kun. Ričardas Mikutavičius Kauno Karo muziejui padovanojo pogrindžio spaudos rinkinį: “Lietuvos Katalikų Bažnyčios kroniką”. “Dievas ir Tėvynė”, “Aušra”. Muziejus turi specialų pogrindžio spaudos skyrį.

■ Vasario 16 d. Marijampolės prokatedroje buvo susirinkę daug tikinčiųjų, jų tarpe šaulių rinktinė, krašto apsaugos savanoriai, tremtiniai ir politiniai kaliniai, skautai, ateitininkai pasimelsti už tėvynę. Mišias aukėjo vysk. J. Žemaitis, pamoksle išryškindamas reikalą toliau darbuotis Kristaus meilės tarnyboje, patiems kilti ir kitus kelti.

Juoz. Pr.

34-asis „Laiškų lietuviams” konkursas

Šiam straipsnio konkursui siūlomos pasirinkti keturios temos: 1. Atlaidumas, 2. Į ką kreipti dėmesį kuriant šeimą, 3. Kaip sucementuoti šeimą, kad nesuirytų, 4. Dabartinio mūsų jaunimo charakteristika. Bus dvi konkursantų grupės: 1. Suaugusieji, 2. Jaunimas. Jaunimo grupei priklauso moksleiviai ir studentai. Baigusieji aukštąjį mokslą arba sukūrusieji šeimą - priklauso suaugusiųjų grupei, nežiūrint jų amžiaus. Konkurso taisyklės tokios pat, kaip ir praėjusiais metais. Suaugusiųjų rašiniai turi būti maždaug 4-9 mašinėlė rašytų puslapių, o jaunimo - bent 2-3 puslapių, bet gali būti ir ilgesni. Pasirašoma slapyvardžiu ir įdedamas atskiras vokelis su tikrąja pavarde, adresu bei telefonu. Rašiniai turi pasiekti redakciją iki 1993 m. kovo 1 dienos.

Premijoms turime apie pusantro tūkstančio dolerių. Premijų skaičių ir didumą nuspręs konkurso vertinimo komisija.

Pernai daugelis konkurso dalyvių iš Lietuvos nesilaikė nustatytų taisyklių. Į tai nekreipėme daug dėmesio, bet šiame konkurse jau būsimе griežtesni, tai gerai įsidėmėkite taisykles ir jų laikykitės.

Nuoširdi padėka „Laiškų lietuviams” rėmėjams

25 dol. auokojo Nina Gailiūnienė.

Po 15 dol. auokojo: V. Tauras, A. Maurutienė, S. Zulpa, Em. Kiela.

Po 10 dol. auokojo: D. Januta, O. Strimaitienė, O. Barauskienė, Al. Gyls, I. Rimkūnas, K. Remeza.

Po 5 dol. auokojo: El. Jokubka, D. Mielulis, E. Rukuiža, M. Razutis, S. Kasnickas, K. Stašaitis, R. Šilgalis, P. Marcinkus, F. Dimgaila, A. Baukys, P. Ažuolienė, J. Gedrimas, E. Lukoshius, M. Galeckas, R. Taunys, J. Norvilą, P. Snarskis, Z. Junevičienė, S. Gliožeris, A. Bigelis, T. Šaulys, S. Danaitis, J. Žebrauskas, D. Balienė, J. Leiberis, A. Dzirvonas.

3 dol. auokojo S. Ilginis.

Esame labai dėkingi visiems, kurie užsako „Laiškus lietuviams” savo giminėms, draugams, pažįstamiems Lietuvoje. Jie patys dar negali užsisakyti. Pirmiau būdavo šiek tiek sunkenybių su paštu - kai kurie negaudavo, bet dabar jau šių kliūčių nėra. Visi gauna ir labai džiaugiasi. Prenumerata į Lietuvą tokia pat, kaip ir visur kitur - 15 dol. metams.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Techn. redaktorė — Teresė Pautieniūtė-Bogutienė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (312) 737-8400. „Draugo” spaustuvė. Metinė prenumerata - 15 dol., atskiras numeris -1,50 dol.